

31. OKTÓBER 2012

„Lebo slovo Božie
je živé a mocné
a je ostrejšie
než ktorýkoľvek
dvojsečný meč
a preniká až
do rozdelenia
duše a ducha,
kĺbov a špiikov
a je schopné
posudzovať
hnutie
a zmýšľanie
srdca.“

Židom 4,12

Zborový list
Cirkevného zboru ECAV
na Slovensku Kežmarok

Kniha kníh

Ján Herich

*Vstúp a svieť slovo nášho Pána,
čo Duchom svojim obživuje.
Skloň sa k nám ako matka z rána,
keď dieťa svoje ku dňu pripravuje.*

*Vstúp a svieť v našich srdciach chorých,
kde temno sídli tisíceroých vášní,
odkiaľ sa derú bolestivé stony,
tam pokoj zasej, svetlo zažni.*

*Vstúp a svieť v našich domácnostiach,
za stôl si sadni ako prvý hosť.
Nech tebe patrí naša pocta,
veď ty si pravý Ducha skvost.*

*Vstúp a svieť v našich kostoloch,
na oltár zlož sa, ľudu do svedomia.
Príď ako živý posol nebies, pôsobiaci Boh,
nech tvoje pravdy ku nám prehovorí.*

*Vstúp a svieť v cirkvi svojej,
krvou Krista vykúpenej z hriechu.
Ju dažďom tichým polej,
aby bola ľudstvu ku prospechu.*

*Vstúp a svieť ako jediná
zákonom svätosti.
Po cestách Božích vod' si nás,
milosťou uhosti.*

Obsah

Kniha kníh	2
Chlieb náš každodenný, alebo: potrebujeme dnes Bibliu?	3
Čo je Biblia?	5
Vyznanie.....	8
Lebo je napísané	9
Kniha kníh	11
Čítaš Bibliu?	12
Povedali o... Biblii	13
Kresťan a svet médií.....	14
Písanie Starej zmluvy.....	16
Hlas volajúci po reforme.....	18
Martin Luther – reformátor	21
Spomienky na pani profesorku Baráthovú	22
Slávni evanjelici v Kežmarku II.	23
Skúsenosť evanjelia	28
Memorovanie Božieho slova	31
O Knihe	33
Prekvapenie na ostrove.....	33
Lutherovi.....	34
20 rokov od smrti Alexandra Kowarika.....	35
Ďakujeme, Elemír	36
Slovom i obrazom.....	37

Chlieb náš každodenný, alebo: potrebujeme dnes Bibliu?

Predavačka ovocia si krátila chvíle čítaním Biblie. Keď na otázku kupujúceho: „Čo to čítate?“, ktorý u nej denne nakupoval, odpovedala: „Bibliu – Božie Slovo.“ On na to: „Ako môžete vedieť, že je to Božie Slovo?“ Chvíľu bola v rozpakoch. Potom pozrela na nebo a ukázala na slnko a spýtala sa: „Ako dokážete, že toto je slnko?“ „No, slnko...“ zamyslel sa opýtaný. „To je predsa jednoduché. Predsa mi dáva teplo a svetlo.“ „Vidíte,“ povedala žena „to je ono. Aj mne Božie slovo dáva vnútorné svetlo a teplo.“

Rok čo rok si pripomínáme pamiatku reformácie a s ňou známe Sola – fide, gratia, redemptione Christi (Jedine viera, milosť, Kristovo vykúpenie). A nad nimi akoby sa vznášala Sola scriptura – jedine Písmo. Na Písme stál od samého začiatku aj Martin Luther, ktorý tesne pred svojou exkomunikáciou urobil toto vyznanie v roku 1521 vo Wormse: „Pokiaľ nie som presvedčený svedectvom Písma, alebo tými najzrozumiteľnejšími argumentmi, pokiaľ nie som presvedčený na základe pasáží, ktoré som citoval a pokiaľ takto neslúžia môjmu svedomiu viazanému Božím slovom, svoje tvrdenia nemôžem odvolať a ani neodvolám, pretože pre kresťana je nebezpečné hovoriť proti svojmu vlastnému svedomiu. Tu stojím, nič iné robiť nemôžem; nech mi Boh pomáha! Amen!“ Luther argumentoval proti rozsudku, proti tradícii na základe Písma, ktoré sa mu stalo svetlom. Svetlom nádeje i Svetlom života.

Sola scriptura nie je ani tak argumentom proti tradícii, ako je argumentom proti nebiblickým, mimobiblickým, či protibiblickým učeniám. Jediný spôsob, ako poznať s istotou to, čo Boh od nás očakáva, je zostať verným Biblii – tomu, o čom vieme, že nám zjavil. Môžeme vedieť bez tieňa akejkoľvek pochybnosti, že Písmo je pravdivé, autoritatívne a spoľahlivé. To isté sa však nedá povedať o tradícii. O tradícii nielen rímskokatolíckej, ale i protestantskej či evanjelickej. Práve Písmo má dávať základ aj tradícii. Áno, nič – len Písmo. To bolo Lutherovo, to je luteránske – evanjelické. Je otázka pre mňa, pre teba, či toto je aj dnes naše. Dnes po skoro poltisícročí toto všetko platí, či by malo platiť pre každého z nás. Či aj dnes nachádzame pevné pravdy, ktoré sú nemenné, pevné pravdy, na ktorých stojíme v našich životoch, rozhodnutiach?

Dnes sa nemôžeme porovnávať s prvými kresťanmi, ktorí si Písmo mohli len vypočuť, nie sme ani na úrovni Slovanov pred vyše 1000 rokmi, ktorí nadšene počúvali slová Proglasu (z toho najťažšieho evanjelia), ani spred 400 rokov, ktorí mohli držať hrdlo svoju Bibliu (jedinú knihu v celej domácnosti) a z nej čítať

v zrozumiteľnej reči. Dnes máme slovenský evanjelický autorizovaný preklad, v rôznych farebných atraktívnych a retro obaloch. Dnes je dostupná na internete v mnohých prekladoch, mnohí ju máme v mobilnom telefóne. Verím, že nie pre imidž, ale preto, že ju potrebujeme mať pri sebe a čerpať z nej. Dostupnosť Slova Božieho nie je rozhodujúca, rozhodujúci je obsah a ten sa nemení po stáročia.

Ešte stále je Biblia najvydávanější kniha (pre niektorých bestseller) na svete. Tesne za ňou nasleduje sága Harry Potter. A v súvislosti s ňou vyvstáva otázka: je stále Biblia najčítanejšia? Je stále tá, ktorá je čítaná, ktorú potrebujeme mať dennodenne v rukách? Alebo nám ju stačí vlastniť, mať?

Ešte sú stále staré mamy, ktoré na konfirmáciu kupujú vnúcatám Bibliu, Evanjelický spevník, Pašie a Funebrál. Niekedy sa pýtam, či aj tú prvú menovanú knihu vnúcatá nevyberajú sporadicky spolu s posledne menovanými...

Sledujem aj dianie v majoritnej cirkvi a až mi príde zahanbujúco, s akou vervou a odhodlaním sa organizujú rôzne čítania Biblie, výklady, katechézy a ako to veriaci hladne prijímajú. Hladne preto, že majú svoj preklad len niekoľko desaťročí na rozdiel od nás evanjelikov. Vieme sami, aký je niekedy problém si nájsť 1 hodinu z tých 168 za týždeň pre štúdium Biblie s bratmi a sestrami v cirkevnom zbore.

Je na Tebe, ako si ukrajuješ z tohto Chleba každodenného, ktorý máme zadarmo od nášho nebeského Otca. On nám dáva všetko potrebné k životu, čo sa týka telesných vecí, ale dáva nám všetko potrebné aj z hľadiska duchovného. A to môžeme nájsť, hľadať, dolovať v Písme. A potom od radosti, biblicky povedané, predáme všetko, čo máme, lebo sme našli perlu. Perlu, ktorú neodložíme do vitríny, ale budeme sa v nej každodenne kochať.

Neviem, ako často si Bibliu prečítal a ju čítaš, ale verím, že stále je pre Teba dosť atraktívna, aby si ju neodložil/a na chvíľu, že ju nepotrebuješ. Možno je ešte atraktívnejšia než prvý raz. Je len otázka pre nás dnes, ako Písmo berieme. Možno používame čítania na každý deň Tesnou bránou, alebo nejaké iné, ktoré nám pomáhajú v pravidelnosti a vytrvalosti. Máme biblické hodiny pre všetky generácie.

Ja som vďačný Bohu za každú chvíľku, stíšenie, ktoré mám so svojim Bohom nad Jeho slovom, aby ku mne hovoril. Možno si niekto povie, však farárom je ľahko si nájsť chvíľu pre Bibliu. Ale práveže to je diablove klamstvo. Nech nám Duch Svätý dáva silu, chuť a vytrvalosť. Príkladom v čítaní nech je nám sám reformátor Dr. Martin Luther, ktorý vyznáva: „Po niekoľko rokov som každých dvanásť mesiacov dvakrát prečítal celú Bibliu. Je to veľký a mohutný strom, na ktorom je každé slovo mocným konárom. Dobré som zatriasol každým konárom v túžbe vedieť, čo je na ňom a čo mi môže dať. A zatrasenie ma nikdy nesklamalo. Proti diablovi, svetu, telu a všetkým zlým myšlienkam je najlepšie zaoberať sa Božím slovom, rozprávať a uvažovať o ňom.“

Milí priatelia, pred nami je posledná 5-ročná pred okrúhlym výročím reformácie. Iste sú stále všelijaké pocity z plánovania. Ja som ten plánovací režim veľmi nezažil, ale viem, že to bolo trochu absurdné. Vieme o svojich novo-ročných plánoch a predsavzatiach, ako nám vyjdú, či skôr nevyjdú. Nevieam, či vyjde plán sadenia 500 stromov reformácie v Nemecku, či v nejakej inej európskej krajinke, ale verím, že môže vyjsť plán čítania, znovu zamilovania si Biblie v každodennom živote. Tento odkaz reformácie – Sola scriptura – jedine Písmo, nech nás vedie v našich životoch skrze Ježiša Krista nášho Pána. Amen.

Mgr. Tibor Molnár, farár v CZ Mengusovce

Čo je Biblia?

To je otázka, ktorú si ľudia najčastejšie kladú, keď držia v ruke túto vzácnu knihu, keď si ju prezerajú v nejakom múzeu alebo historickej knižnici, kde obdivujú jej prekrásnu väzbu so slepotlačou, rôznymi kovaniami alebo vsadenými drahokamami či inými majstrovskými zručnosťami, ktoré sa nám prezentujú na Biblii v dejinách knižnej kultúry. Túto otázku si ľudia kladú aj vtedy, keď niekto príliš často argumentuje jej slovami a zároveň sa snaží žiť podľa nich, podľa toho, čo je v nej napísané. Biblia má veľký vplyv na život človeka, ktorý sa stane jej pravidelným čitateľom. Božie slovo ho začne meniť. Ono preniká do jeho života a postupne ho formuje k obrazu Božiemu.

Už konfirmandov učíme, že Biblia je pre nás prameňom viery a pravdom pre život. Ona je základom dvoch náboženstiev a to judaizmu a kresťanstva, ale rovnako Biblia patrí medzi klasické diela svetovej literatúry, ktorá bola preložená do stoviek jazykov a vyšla v niekoľko miliardových nákladoch. Podľa Guinnessovej knihy rekordov je Biblia najvydávanjšou, najčítanejšou

a najprekladanejšou knihou sveta. Tých naj... prívlastkov má oveľa viac. Ak by sme ju chceli prečítať celú, tak na to potrebujeme pri priemernej rýchlosti čítania 96 hodín – 4 dni. Ale nemusíme sa až tak ponáhľať. Potrebne je, aby sme ako kresťania každý deň držali v rukách túto vzácnu knihu a prijímali z nej pre svoj život Božiu pravdu.

Ak človek chce porozumieť Biblii, tak sa musí na ňu pozerat' v celom kontexte, v celej šírke. Nemôžeme sa zamerať iba na niektoré časti, niektoré state, či verše, a nakoniec sa v nich zamotať. Na druhej strane nemôžeme k Biblii pristupovať len ako ku knihe, ktorá nám podáva historické informácie o formovaní sa židovského národa. Ak chceme porozumieť Biblii, tak ju musíme vidieť nielen ako príbeh izraelského národa, vyvoleného Božieho ľudu, vzniku kresťanstva a jeho šírenia sa do celého sveta, ale musíme ju vidieť aj ako svedectvo, cez ktoré sa k nám prihovára živý Boh a ukazuje nám, čo všetko urobil pre záchranu hriešneho človeka v dejinách spásy. Celý súbor jednotlivých udalostí je jedným veľkým príbehom, kto-

rého ústrednou témou je Ježiš Kristus a Jeho vzťah k svetu a k ľuďom.

Bibliu rozdeľujeme podľa doby vzniku na Starú zmluvu (Starý zákon) a Novú zmluvu (Nový zákon). Stará zmluva vznikla pred narodením Ježiša Krista a Nová zmluva po narodení Ježiša Krista. Prvá časť Biblie (z pohľadu judaizmu – hebrejská Biblia, z pohľadu kresťanstva – Stará zmluva) popisuje jeden z najpozoruhodnejších príbehov v dejinách – v histórii židovského národa a to od jeho nepatrných počiatkov cez mnohé nádeje a sklamanie až po dobu, keď bola v ohrození jeho samotná existencia. Druhá časť Biblie, Nový zákon, sleduje príbeh narodenia Ježiša Krista a začiatkov kresťanskej cirkvi, ktorá vznikla na platforme Kristovho evanjelia po zoslaní Ducha svätého.

Pôvodnými biblickými jazykmi sú hebrejčina a aramejčina, v ktorých bola napísaná Stará zmluva, a gréčtina, v ktorej bola napísaná Nová zmluva. Prvé preklady Biblie do cudzích jazykov začali vznikať ešte predtým než sa ustálil kánon celej Biblie (66 kanonických kníh Starej a Novej zmluvy). Najdôležitejším prekladom, ktorý vznikol v tomto období je Septuaginta. Je to grécky preklad Starej zmluvy. Podľa legendy vznikol na ostrove Faros pri Alexandrii, kde ho napísalo 70-72 židovských učencov za 72 dní (odtiaľ pochádza názov Septuaginta – podľa gréckej číslovky 70). Neskôr sa Biblia prekladala do iných jazykov, aby jej mohlo rozumieť čo najviac čitateľov. Keďže vznikla na území Rímskej ríše, bola čoskoro preložená do úradného jazyka, ktorým bola latinčina. Významne k tomu prispel jeden z najznámejších cirkevných ot-

cov na západe Eusebius Hieronymus. Jeho latinský preklad Biblie sa nazýva Vulgata. Z 9. storočia pochádza sýrsky preklad Biblie, ktorý poznáme pod menom Pešita. V tomto období vznikali aj koptské a arménske preklady. K šíreniu Biblie významne prispelo vynájdenie kníhtlače Johannom Guttenbergom a samotná reformácia.

Biblia má nesmierny vplyv. So svojimi poetickými textami, pútavými príbehmi a pozoruhodnými hrdinami patrí medzi najpôsobivejšie knihy v celej histórii ľudstva. Neodškriepiteľným faktom je jej dosah na umenie, kultúru a literatúru a to nielen v minulosti ale i dnes. Mnohé významné diela v podobe obrazov a fresiek, ktoré dnes chodí obdivovať celý svet, čerpali motív práve z Biblie, nehovoriac o hudobnej tvorbe svetoznámych skladateľov, majstrovsky stvárnňujúcich príbeh spásy do notovej osnovy. Pod jej vplyvom sa uskutočnili mnohé spoločenské zmeny. V 19. storočí oslovila Biblia Williama Wilberforsa až do takej miery, že uskutočnil kampaň za zrušenie otroctva. Martin Luther King ml. uskutočnil na základe svojich znalostí z Biblie a biblického posolstva protest za občianske práva a zmenu vzťahov medzi rasami. Na konci 20. storočia biblickým textom inšpirované skupiny napomohli k tomu, aby bol v Južnej Afrike zvrhnutý apartheid a zrušená rasová segregácia. Dokonca i za samotným pádom železnej opony a komunizmu stála Biblia s jej jasnými princípmi. Ani jedna kniha tak nehybe dejinami ľudstva ako práve Biblia.

Slovo „Biblia“ je gréckeho pôvodu a znamená „knihy“. Hoci je celá

Biblia viazaná do jednej knihy, obsahuje spolu 66 kanonických kníh. Jej hlavnou myšlienkou je Boží plán zachrany hriešneho človeka prostredníctvom Ježiša Krista. Biblia vznikala v rôznych dobách a pochádza od rôznych autorov, no napriek tomu je táto kniha kompatibilná. Prečo? Pretože ju písali ľudia pod vedením Ducha božieho. O tejto skutočnosti krásne hovorí apoštol Peter: „Lebo nikdy z ľudskej vôle nepovstalo proctvo, ale Duchom svätým vedení hovorili svätí ľudia Boží“ (2Pt 1,21). A tak o Biblii môžeme hovoriť, že obsahuje Božie slovo. To je to, čo túto knihu odlišuje od iných kníh. Hoci Bibliu písali ľudia z mäsa a kostí, písali ju ako tí, ktorých viedol Duch svätý. Výsledkom ich spisby bolo Božie zjavenie.

Je potrebné poznamenať, že Biblia sa najprv šírila v ústnej tradícii. To znamená, že sa odovzdávala z generácie na generáciu formou ústneho podania, až pokým nebol tento materiál zaznamenaný na zvitky. Ústne odovzdávanie informácií má dlhú históriu. V starovekom Izraeli sa medzi ľuďmi šírili príbehy a legendy, básne a oslavné piesne dlho predtým, ako získali písomnú podobu. Rozprávanie o historických udalostiach, ako bol odchod z Egypta a putovanie púšťou sa tiež odovzdávalo z generácie na generáciu a pritom sa rôzne rozvíjalo a upravovalo. Vďaka tomuto ústnemu prenosu informácií sa upevňovala tradícia. Potreba písomného uchovania tejto tradície sa začala objavovať až v dobe okolo 10. storočia pred n. l. Rovnako aj pri Novej zmluve ubehla istá doba, i keď oveľa kratšia, keď sa príbehy o Ježišovi a prvých kresťanoch

odovzdávali ústnou formou a až potom dostali písomnú podobu.

Dramatické príbehy odovzdávané ústnou formou neboli na pobavenie, ale práve naopak. Oni mali starostlivo uchovať hebrejskú kultúru a vysvetliť, ako Boh vstupuje do života človeka a ponúka mu pomoc. Izraelci neboli v tomto jedineční. Okolité susedia na starovekom Blízkom východe mali svoje vlastné príbehy o vzniku sveta a celých pradejinách. Boli to však historky o množstve bohov a nadľudských hrdinov. Oproti tomu príbehy zachytené Izraelcami uznávali jediného Boha, ktorý vo svojich rukách pevne drží celé stvorenie.

Judaizmus a kresťanstvo sú dve náboženstvá, ktoré uznávajú rovnakú časť Biblie ako svoje Písmo sväté. Je to Stará zmluva. No vo svojich postojoch a vysvetleniach sa v mnohom líšia. Židia veria, že všetko Písmo je inšpirované Bohom. Základ ich viery však tvorí prvých päť kníh Biblie – teda Tóra alebo Penta-teuch (päť kníh Mojžišových). Tóra je považovaná za najväčší dar Boha izraelskému ľudu. Tak je to uvedené v Mišne, rabínskom komentári k Tóre. Hebrejskú Bibliu okrem Tóry tvoria ešte Proroci a Spisy.

Na rozdiel od Židov, pre ktorých má Starý zákon význam sám o sebe, pre nás kresťanov jeho hlavný význam spočíva v tom, že ukazuje na to, ako hriech vstúpil do života človeka a ako človek potrebuje vykúpenie, ktoré Boh svetu posielal v zasľúbenom Mesiášovi. Jeho príchod sa uskutočnil v Ježišovi Kristovi, ktorého Židia neprijali, ale vydali na ukrižovanie Pontskému Pilátovi.

Kto Bibliu chápe v dejinnospásnostnej súvislosti, tak pre neho je

knihou, z ktorej sa dozvedá nádherné veci o Bohu a Jeho veľkej láske k hriešnemu človeku, ktorá sa nám zjavila prostredníctvom Ježiša Krista. Tak ako je pre kormidelníka na lodi dôležitý kompas, tak je pre veriaceho kresťana dôležitá Biblia. Ona

nám ukazuje cestu do prístavu – do večnosti. Chceš do tohto prístavu bezpečne dôjsť? Dennodenne čítaj Božie slovo – Bibliu – s modlitbou a pokorným srdcom, aby si poznal Božiu vôľu pre svoj život.

Roman Porubän

Vyznanie (Ján 6, 68-69)

Andrej Hajduk

*Prechádzam Knihou ako všedný divák,
za stranou stránka novú radosť skrýva.
Načrieť chcem do nej, chcem sa Vody napíť,
utíšiť bolesť, ťažký srdca zákmit,
v spôsobe svätých vzory lásky hľadám,
jak žena hriešnica Ti k nohám padám,
slzami máčam zem, bo len Ty živiš ma,
Lekáru najvyšší a Kniha liečivá.*

*Zadarmo, Pane, ľudstvu všetko dávaš,
z milosti pre nás voľná spásy brána.
Človek ju nechápe, hoc pred ním uložená,
on kráča širokou, čo vedie v zatratenia.
Tvoja reč tvrdá je, tak vraví, bo ju nezná,
k nemu sa skláňa však tá ruka Tvoja nežná,
ktorej sa nespustím, bo len Ty spasiš ma,
Lekáru najvyšší a Kniha liečivá.*

*Prechádzam Knihou ako všedný divák,
za stranou stránka novú radosť skrýva.
Viem, že je pravda Tvoja celkom prostá:
všetkých Ty miluješ, chceš, aby každý zostal
v učení Tvojom, v ňom je poklad svätý.
Pýtaš sa aj nás: „Chcete odísť, deti,
opustiť lásku, zraďiť smrti dej
Lekára dobrého z tej Knihy liečivej?*

*Za vás som trpel, vykúpené deti,
nač skvosty sú vám, zajtra budú smeti.
Chápte, že hlava tŕním ozdobená,
Pre vás to zmysel žitia, svätá cena.“
Podobne, čo už Peter, aj ja skúsil,
vyznať to túžim, vyznať toto musím:
Kto komu pôjdem, kto ma zachráni,
ak nie Ty – Svätý, Boží, láskavý?*

*Prechádzam Knihou ako všedný divák,
za stranou stránka novú radosť skrýva.
Hriešneho rád máš, keď sa vrúčne kajá,
pocítiť dávaš už tu vôňu raja.
A hoc by strastí valila sa riava,
vyznanie Petra – moja múdrosť pravá:
za Tebou idem, Ty ma zachrániš,
Ježiši Kriste, Bože láskavý.*

Lebo je napísané

Pán Ježiš pri pokúšaní na púšti (Mt 4, Lk 4) argumentoval slovami Písma svätého, opierajúc sa o jeho nepopierateľnú autoritu, a citát uviedol jednoducho: „**Napísané je**“ (Mt 4, 4) a napokon dôraznejšie: „**Lebo je napísané**“ (Mt 4, 10). To muselo stačiť aj pokúšajúcemu satanovi, ktorý tiež musel uznať autoritu napísaného Božieho slova. Blahoslavené pokolenia, ktorým je slovo Božie takou autoritou, že nad ňu nijakú inú ani nečakajú, ani nehľadajú! Čo je napísané ako Božie posolstvo pre ľudí, je vrcholom dobra, lebo Boh zaslubuje a dáva človeku vrcholné dobro (summum bonum): spásu v Ježišovi Kristovi a k Nemu ukazuje a privádza práve to „**Je napísané**“. Lebo je to napísané Božie slovo, určené človeku a oslovený človek naň má odpovedať poslušnosťou a úctou. Účinok Božieho slova je predsa mnohonásobný v požehnaní: „**Vy ste už čistí pre slovo, ktoré som vám hovoril**“ (J 15, 3), „**Kto počúva moje slovo a verí Tomu, ktorý ma poslal, má večný život a nejde na súd, ale prešiel zo smrti do života**“ (J 5, 24), „**Omnoho blahoslavenější sú tí, čo počuli slovo Božie a zachovávajú ho**“ (L 11, 28). S Božím slovom nemožno zaobchádzať tak, akoby to bolo obyčajné slovo – aj keď Boh používa ľudské ústa a ľudské slová – alebo akoby to bola niečia osobná mienka. Preto ani s Bibliou, s Písmom svätým nemožno zaobchádzať tak, akoby to bola obyčajná kniha – aj keď používa bežný papier a litery. Božie slovo je mimo všetky ľudské kategórie.

Pre to „**lebo je napísané**“ Božie slovo pre nás, má Biblia pre kresťanov a evanjelických kresťanov osobitne veľkú dôležitosť a prechováva sa k nemu veľká úcta, láska a pozornosť. Matej Bel sa roku 1709 podpísal pod úvod k vydaniu Nového zákona (Novej zmluvy) v Halle „Milovník Božieho slova“ a pod prvé vydanie celej Biblie v Halle roku 1722 „Milovník Božích prikázaní“. Michal Semian sa v roku 1787 podpísal „Milovník srdečný Krista Pána“ a direktori Biblickej spoločnosti v Prešporku roku 1811 si dali meno Milovníci Biblie (Institut Philo-Biblicum). Toto pomenovanie teplého citu k Biblii, Písmu svätému a Božím prikázaniam a nadovšetko k Jadru všetkého – ku Kristovi, je typické pre našich predkov vo vzťahu k Biblii a jej obsahu. Nepoznám inú biblickú spoločnosť alebo ústav, ktorý by aj v pomenovaní mal vyjadrenú lásku k Biblii. Je to akiste náš špecifický slovenský evanjelický prejav a radi si ho chceme aj teraz a v budúcnosti zachovať. Túto lásku s úctou však možno aj vykladať v našu nepriazeň, keď sa nám až vyčítavo pripisuje bibliolatria, uctievanie knihy. Teológ v slove bibliolatria vidí príbuznosť so slovom idolatria, modlárstvo, a preto prejav lásky a úcty k Biblii zamieňa s nábožným uctievaním Biblie ako dajakej modly. Hranice medzi úctou a uctievaním sú zrejmé. Biblia si zasluhuje najväčšiu úctu, lebo ob-

sahuje slovo živého Boha a nášho Spasiteľa Ježiša Krista. Len im patrí uctievanie v pokore a láske.

Keď sa odvolávame na Bibliu, ako najvyššiu normu viery a mravov, keď dokazujeme z Písma svätého **„Lebo je napísané“**, niekedy sa nám dostalo posmešné slovo, že máme „papierového pápeža“. Hľadať vrcholnú autoritu práve v Písme svätom, v autentickom zdroji Božej pravdy vo veciach spásy, viery a mravov by nemalo byť predmetom posmešného dešpektu. Nikde inde nenájdeme trvalé a skutočne božské rady a poučenia, prikázania a smernice pre dobro jednotlivca, rodiny i spoločenstva ako práve v Biblii. Zachovaním prikázaní a rád by sa súkromný i verejný život posvätil a pokojom ovenčil. Nehanbíme sa za evanjelium (R 1, 16), a teda ani za „papierového pápeža“ – Bibliu, ktorá nás sprevádza od kolísky po hrob a nechýba nám ani na cestách a v nemocnici. Boh nežiada od nás ako od Ezechiela, aby sme zjedli zvitok Písma svätého (Ez 3,1-3), ale nás nabáda čítať a počúvať i uskutočňovať Jeho prikázania, tešiť sa Jeho zaslúbeniami a očakávať ich vyplnenie. **„Lebo je napísané“**, že sa tak stane. A toto je pre veriacich dostatočný dôvod!

Biblia ako klenotnica Božej múdrosti potrebuje kľúč, aby sa poklady mohli vybrať. Doterajším generáciám stačilo **„Lebo je napísané“** a mnohým nám to stačí, ale nezazlievame generácii vychovej viac na prírodných vedách, že vidí očami modernej vedy, a keď v Biblii nájde niečo, čo veda nepripúšťa, napr. geocentrický svetonáhľad, Bibliu odloží. Biblia nie je učebnicou prírodných vied a odzrkadľuje určité spôsoby vyjadrovania a nazierania, ktoré však s podstatou viery a hľadania spásy nemajú význam. Nehľadajme v Biblii prírodovedecké poznatky tak, ako vo fyzike nehľadáme odpoveď na mravné a duchovné problémy. Biblia nie je stromom, ktorý na prvé zatrasenie dá zrelé lahodné ovocie. Máme v nej skôr **„knihu, popísanú zdnu i zvonku, zapečatenú siedmimi pečaťami“** (Zjav 5,1). Lúto nám je ľudí, ktorí sa dajú ľahko odradiť od čítania Písma svätého, vyhovárajúc sa na nevedeckosť alebo nezrozumiteľnosť niektorých častí. Aj my s novozmluvným prorokom Jánom plačeme, **„že nikto nebol hoden otvoriť knihu ani nazrieť do nej“** (Zjav 5,4). Na druhej strane sa tešíme a ďakujeme Pánovi, že je **„Blahoslavený, kto číta, aj ktorí počúvajú slová tohto proroctva a zachovávajú, čo je napísané v ňom“** (Zjav 1,3).

V snahe napomôcť ľahšie nájsť kľúč k Biblii a tiež ako výraz hlbokej vďaky predošlým pokoleniam u nás za štyri storočia, z toho tri storočia intenzívnej práce s Bibliou pri jej sprístupňovaní, vydávaní, tlačení, rozširovaní a vykladaní, zhrnuli sme tu viacero autentických archívnych dokladov u nás i v zahraničí. Defilujú tu krásne postavy našich cirkevných i kultúrnych dejín, ako sa usilovali preklenúť všetky priepasti národné i rečové, konfesijné a zemepisné, len aby sa Písmo sväté dostalo do rúk našim predkom, aby ich

povzbudzovalo, posilňovalo a tešilo. Z každého archívneho dokladu vane láska k Biblii a horúca túžba, najmä v 16. a 17. storočí, aby Biblia, zadovážená za veľkú cenu, mohla byť svedectvom o Božej spasiteľnej milosti v Ježišovi Kristovi. Je až dojemné, že ešte začiatkom 18. storočia ani naši farári nemali Bibliu, ale museli si ju odpisovať. A ešte v 19. storočí bolo v Kollárovom zbore v Pešti medzi cirkevníkmi len desať Biblií. Ako by sme s veľkou úctou nemali hľadiť na vydavateľov Biblie v minulosti a nežiariť radosťou, že naša generácia má v rukách krásne vytlačené Písmo sväté vo viac ako 50 000 výtlačkoch! Vážme si to. Radi čítajme a počúvajme Božie slovo, nábožnou myslou ho prijímajme ako Božie osobné poslanstvo k nám a konajme podľa neho pre dobro svoje i dobro svojich blízkych a na česť Božieho mena.

(Prevzaté z knihy: Biblia u nás, ThDr. Rudolf Košťál)

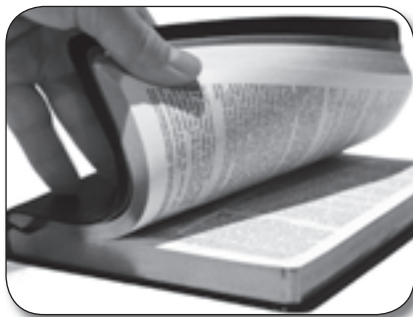
Kniha kníh

**Otvor mi oči, aby som videl zázraky Tvojho zákona
(Žalmy 119:18).**

Slovo Božie je dokonalé, až také dokonalé, ako sám Boh, ktorý ho nám dal. Vždy keď otvoríme Bibliu, máme si uvedomiť: Teraz bude veľký Boh hovoriť ku mne – malému človeku! Chce mi povedať niečo dôležitého. Toto poznanie ma učí modliť sa: „Môj Bože, zjav mi vo Svojom slove Svoju vôľu. Ukáž mi Svoje myšlienky. Pomôž mi poznať, ako mám rozumieť Tvoje výroky. Daj mi pokorné srdce, aby som sa rád podriadil Tvojmu slovu. Daruj mi silu aj túžbu podľa neho žiť.“

Ak Boh vidí takýto postoj, On sám otvorí naše porozumenie pre Jeho myšlienky. Potom stále viac budeš vo Svätom Písme vidieť tie skryté zázraky. Stále jasnejšie Ti budú súvislosti tejto nádhernej knihy.

Nikdy Bibliu nezavri bez srdečného poďakovania za Jeho vzácne slovo! Povedz Mu, čo Ti pri jeho čítaní bolo vzácné a veľké. Oslavuj Ho za poklady, ktoré vložil do Svoj-

ho slova. Chváľ Ho za to, kým je On. Ďakuj Mu za to, čo vo Svojom Synovi Ježišovi Kristovi urobil. To Ťa obšťastní!

S týmto vnútorným bohatstvom môžeš byť požehnaním aj pre iných. Vycítia Tvoj dôverný vzťah s Bohom. Nechaj sa povzbudiť príkladom Petra a Jána: U nich ľudia zbadali, „že boli s Ježišom“. Bolo to vidieť na ich reči aj správaní.

Z nemeckého kalendára Bližšie k Tebe (Näher zu Dir) preložil ml

Čítaš Bibliu?

Čítaš Bibliu? Ak áno, čo Ti dáva jej čítanie?

To bola otázka, ktorú sme položili niektorým členom nášho zboru. A tu sú ich odpovede:

- Bibliu sme začali čítať, až keď nám ju ako „Knihu kníh“ priblížila pani farárka v rámci našej prípravy pre vstup do evanjelickej cirkvi a. v. Boli to spoločné rozhovory, pri ktorých sme sa dozvedeli, že práve Písmo sväté je každodenným sprievodcom na našej ceste ku skutočnému domovu, dáva nám rady, silu i nádej, je pre nás povzbudením.

Vďaka pánu Bohu aj za možnosť čítať a počúvať Písmo sväté v spoločenstve veriacich na biblických hodinách, lebo Ježiš povedal: „Ukážem vám, komu je podobný každý, kto prichádza ku mne, počúva moje slovo a zachováva ho. Podobný je človeku, ktorý si stavia dom; hlboko kopal a položil základ na skalu“ (Lukáš 6, 47-48).

Dušan a Ivana Prelichovci

- Čítanie Biblie je našim každodenným chlebom. Pri rannej modlitbe si čítame z evanjelia a potom nadväzuje čítanie z Tesnej brány. Ranná a večerná modlitba nám prináša pokoj duše a dáva nám síl telesných a duchovných do každodenného života.

Aj čítanie z Tesnej brány nám poukazuje na to, ako sa vyvarovať zlého, že je potrebné robiť pokánie a kráčať v šlapajach nášho Pána Ježiša Krista tou úzkou cestou, ktorá vedie do nebeského kráľovstva.

Ondrej a Hilda Božoňovci

- Prvýkrát som komplet Bibliu prečítala až vyše 40 ročná – samozrejme, príbehy z nej mi boli známe aj z učebníc náboženstva a z listovania Biblie. Mali sme doma slovenskú, maďarskú i vzácnu nemeckú s kolorovanými obrázkami z roku 1567, darovali sme ju do lyceálnej knižnice, ktorá ju dala reštaurovať – my sme na to nemali.

Kým som bola malá, pozerala som len obrázky (namaľoval ich známy maliar Gustave Doré) a naši mi podali patričné vysvetlenie.

Starý zákon – to je história. Prevažne. Najviac sa mi však páčia Žalmy, v každom jednom je hromada múdrostí. Čítala som a čítam s ceruzkou v ruke (ako moja mama a jej sestra – moja krstná), podčiarkujem to, čo ma „chytá za srdce“. Snažím sa to zapamätať a riadiť sa podľa toho, i keď to mnohokrát ide ťažko. Stále celkom nerozumiem Jóbovej knihe, hlavne výpovediam jeho priateľov, ktoré Jób vyvracia.

Z Nového zákona sú „moje“ Skutky apoštolov a Zjavenie Jána, pochopiteľne aj Evanje. Aj keď si myslím, že ich poznám, vždy nachádzam niečo no-

vé. Hlavne teraz, keď mám rozpísanú knihu o mladom človeku, ktorý sa dostal do blízkosti Pána Ježiša. Do skutočnej blízkosti. Teraz len vidím, koľko toho o živote Pána Ježiša neviem. Preto sa mi píše aj ťažko. Ale Biblia je mojou stálou učebnicou.

Môj obľúbený citát: „Ale z milosti Božej som, čo som, a Jeho milosť nebola pri mne daromná...“ (1. List Korinským 15, 10).

Len podľa toho aj konať...

Nora Baráthová

• Každé ráno si rád čítam Písmo sväté, lebo tým Bohu umožňujem, aby On hovoril ku mne do môjho praktického života. Veď nechať si poradiť od toho Najmúdrejšieho, to je iste múdro. Lebo Jeho varovania, napomenutia, ale aj povzbudenie menia moje dni k lepšiemu. Vidím to najjasnejšie, keď sa raz za dlhý čas ráno ku Jeho slovu nedostanem – aký som odrazu rýchlo nahnevanej, bezradný... Až potom jasne vidím, ako ma Boh cez Svoje slovo môže každý deň naplňať tým Jeho pokojom, láskou, trpezlivosťou, múdrosťou a radosťou... Keď pred čítaním úprimne poprosím, aby mi On sám pomáhal Jeho slovu rozumieť, aby som aj prijal to, čo mi hovorí, potom mi Jeho slovo ožíva... Lebo pri povrchnom čítaní, bez Jeho pomoci, nielen že málo rozumiem, ale aj to, čomu porozumiem, nedokážem uplatniť v praxi. A o to predovšetkým Bohu ide, aby nás mohol Svojím slovom viesť po tých správnych cestách, ktoré budú na úžitok nám aj našim blízkym.

Miki Lipták

POVEDALI O... BIBLIU

**KTO PRESTANE ČITAŤ BIBLIU, STANE SA
NEČITATEĽNÝM KREŠŤANOM. *PAVEL KOSORIN***

**BIBLIA SA PODOBÁ ZLATEJ BANI – KTO NIE JE
OCHOTNÝ KOPAŤ, NEMÁ ŽIADNU ŠANCU ZBOHATNÚŤ.
*PAVEL KOSORIN***

**AJ DIABOL CITUJE BIBLIU, KEĎ SA MU TO HODÍ.
*WILLIAM SHAKESPEARE***

**VERÍM, ŽE BIBLIA JE TÝM NAJLEPŠÍM DAROM,
KTORÝ BOH DAL ĽUĎOM. *ABRAHÁM LINCOLN***

Kresťan a svet médií

Prihovor seniora TAS Romana Porubäna,
ktorý odznel na Dni Tatranského seniorátu

15. septembra 2012 v Podhoranoch

Dnešný svet si už ani nevieme predstaviť bez médií. A to nielen mladí ľudia, ktorí narábajú s najmodernejšou technikou, ale rovnako aj tí skôr narodení. Dočítal som sa, že za médium sa dnes považuje nielen rozhlas, televízia, internet a noviny, ale aj knihy, respektíve čokoľvek, čo je v písanej forme. Takže aj o Biblii, ktorú používame a ktorá je prameňom našej viery, môžeme povedať, že je to Božie médium, Boží masovokomunikačný prostriedok, cez ktorý nám Pán Boh zjavuje svoju vôľu. Ale predovšetkým nám oznamuje, čo urobil vo svojej láske pre hriešneho človeka.

Kresťanská cirkev odjakživa používala všetky dostupné masovokomunikačné prostriedky. Kým neexistovala kniha, tak Božie slovo sa šírilo v ústnej tradícii a podľa biblického príkazu rodičia mali povinnosť to odovzdávať svojim deťom. V 5. knihe Mojžišovej čítame: „**Zachovaj si tieto slová v srdci a v mysli, priviažte si ich ako znamenie na ruky a budete ich mať ako čelenku medzi očami. Poučajte o nich svojich synov a hovorte im o nich, či už budeš sedieť vo svojom dome, alebo pôjdeš po ceste, či budeš líhať, alebo vstávať. Napíš ich na veraje svojho domu a na svoje brány**“ (5M 11,18-20).

Z ústnej tradície sa prešlo do písomnej a opäť musíme povedať, že Božie slovo ako prvé bolo písané na tabuľky – desať Božích priká-

zaní. To bol vtedy masovokomunikačný prostriedok, uložený do truhly zmluvy. Neskôr to boli zvitky, papyrusy a až potom knihy, ktoré boli ručne prepisované. Keď Johann Gutenberg vynášiel knižtlač, tak ako prvá kniha bola vytlačená Biblia a 23. februára 1455 sa začala hromadná tlač Biblií. Bol to obrovský masovokomunikačný boom. Cirkev vždy patrila k akýmisi favoritom, naplno využívajúcim najmodernejšie masovokomunikačné prostriedky. Je potrebné dodať, že cirkev je to povinná robiť, i keď v dnešnej dobe v tomto smere akosi pokrívka. Táto povinnosť vyplýva z Kristovho misijného rozkazu: „**Choďte teda a získavajte mi učeníkov vo všetkých národoch a krstíte ich v meno Otca i Syna i Ducha Svätého a naučte ich zachovávať všetko, čo som vám prikázal**“ (Mt 28,19.20).

Výhoda médií je, že v krátkom čase, slovom i obrazom dokážu podať neuveriteľné množstvo informácií. Záleží už len na tom, kto tie informácie nám ponúka, aké informácie k nám prenikajú a aká z nich prameň hodnota pre život človeka. A tu sa musíme zastaviť a povedať, že dnes sa nám ponúka čokoľvek a človeku sa neraz ťažko v tom orientuje. Vnímame, ako v dnešnej spoločnosti prebieha boj o poslucháča, diváka, čitateľa či sympatizanta rôznych sociálnych sietí. Uprostred tohto boja sa nachádzame aj my, či si to uvedomujeme alebo nie.

Dnešný deň Tatranského seniorátu nám chce povedať: V tomto boji ide aj o teba. V tomto boji musíš mať otvorené oči aj uši, hlavu a srdce na svojom mieste, lebo veľmi rýchlo dokážeš podľahnúť rôznemu mediálnemu tlaku reklamy, ktorý ti chce vnútiť svoj názor a svoje postoje, svoje stanoviská, aby si sa stal v dnešnej spoločnosti „cool“ alebo „in“. Apoštol Pavel do tejto situácie nám hovorí krásne slová: **„Vyhýbaj sa bezbožným a prázdny m rečiam, lebo takíto ľudia budú čoraz väčšími postuovať v bezbožnosti. Ich slovo sa bude rozožierať ako rakovina“** (2Tim 2,15.16).

O médiách sa hovorí, že sú siedmou veľmocou. Určujú o čom sa má hovoriť, čo nás má zaujímať a podľa čoho sa máme v živote rozhodovať. Na niektoré témy sa dokážu zamerať a iné dokážu zamlčať. Neraz sa nám zdá, že médiá sú také silné, že ich nedokážeme poraziť. Ale aj médiá sú prostriedkom, ktorý môže byť súčasťou kráľovstva Božieho. Len je dôležité, kto stojí v čele médií – vo vedení. Ak je tam kresťan, tak aj médiá sa prezentujú v inom duchu.

Áno, médiá ovplyvňujú mienku väčšiny. Kedysi ju ovplyvňovali morálne a duchovné autority. Dnes tomu tak nie je. Iné celebrity sa nám prezentujú cez médiá a my to neraz prijímame ako pravdu. Často krát počujem ako argument pravdivosti: *„Však to bolo v televízii, však o tom písali v novinách.“* Ale je pravda to, čo sa nám prezentuje cez tieto médiá? Moja osobná skúsenosť je, keďže sa občas objavujem v médiách, že 20% z reportáže je pravda a 80% sú vymyslené bájky, ktoré danú re-

portáž potrebujú predať, potrebujú ju urobiť zaujímavou – akčnou.

Keď takto vidíme a vnímame tento náš svet médií, keď vnímame jeho moc a to, čo dokáže urobiť, neraz sa ho bojíme. Málo sa dokážeme ozvať proti niečomu, čo sa nám v médiách nepáči. Koľkí z vás ste voči niečomu zaprotestovali, čo vás pohoršilo, a tak ste dali jasne najavo, že s tým nesúhlasíte? Koľkí z vás ste jasne a adresne pomenovali – toto sú prázdne a bezbožné reči, ktoré túto spoločnosť rozožierajú ako rakovina? Musím sa priznať, že ani ja, aj keď sa občas ozvem na predstavenstve Transcendental Media, čo to samotná cirkev prezentuje v Evanjelickom posle spod Tatier. V tomto ako kresťania máme veľmi dôležitú úlohu, v ktorej často krát zlyhávame. Kto iný má na to poukazovať ak nie my, ak nie cirkev.

Je smutné, že ako kresťania nedokážeme podporiť svoje vlastné vysielania. Keď sme mali naposledy vo februári školenie v Bratislave pred priamym prenosom bohoslužieb do televízie, tak Paľko Gábriš, redaktor náboženského vysielania Slovenského rozhlasu sa na nás obrátil s prosbou: *Píšte pozitívne reakcie na náboženské vysielanie, pretože nás zrušia.* Tak ako médiá ovplyvňujú masu, tak iba masa môže ovplyvniť médiá. Keď napíše jeden či dvaja, veľa to nezaváži, ale keď sa postavia za to viacerí – čiže masa – tá už má svoju váhu.

Dnes často, keď otvoríme noviny, zapneme televíziu, tak 90% správ sú samé negatíva. Nechcem teraz povedať, že by nás médiá nemali informovať o katastrofách či korupcii v spoločnosti. To neznamená, že

by sme mali popierať a zakrývať zlé správy. No však i takejto správe je potrebné dať nádej, dať priestor pre dobrú správu. Aj v našich kostoloch z kazateľníc – mediálnych ohlasovateľní – zaznieva častokrát – ak nie každú nedeľu negatívna správa: si hriešny. A apoštol Pavel jasne hovorí: **„Všetci totiž zhrešili a nemajú slávy Božej“** (R 3,23). Áno, to je niečo, čo je zlé. Ale i táto správa, ktorá zaznieva z kazateľne, má svoju nádej. Ona nezostáva bez nádeje, bez tej dobrej správy. Pavel pokračuje ďalej. Jeho výpoveď nekončí slovom: **„nemajú slávy Božej.“** Ako táto správa pokračuje? – **„ale ospravedľňovaní sú zadarmo z Jeho milosti skrze vykúpenie v Kristovi Ježišovi“** (R 3,24). Toto

je tá dobrá správa, správa, ktorá dáva nádej tej zlej správe. Iba takéto správy dokážu zmeniť človeka, spoločnosť – ktoré pomenujú skutočnosť, hoci je trpká a ťažká, ale zároveň dajú nádej a ukážu východisko.

A tak vám prajem, aby ste sa prázdny rečiam, prázdny mediálnym správam, ktoré nás deformujú, čo najviac vyhýbali. Nech vám Pán Boh v tomto boji dáva dostatok sily a múdrosti, aby váš život sa stal dobrou radostnou správou a to správou, že ste v Ježišovi Kristovi vykúpení a spasení. Nech táto informácia vám dáva nádej pre život a ukazuje jasný cieľ, ktorý Boh pre nás pripravil v nebesiach. Potom sa budeme vedieť orientovať v dnešnom mediálnom svete. Amen.

Písanie Starej zmluvy

V septembri toho roku som mal možnosť navštíviť Izrael so skupinou kresťanov. Jedným z cieľov bol aj Kumrán pri Mŕtvom mori, kde boli roku 1947 objavené v jaskyniach v hlinených džbánoch ukryté prastaré zvitky biblických textov napísané ešte pred narodením Pána Ježiša. Vek týchto textov bol medzi rokmi 200 pred Kristom až 68 po Kristu, kedy bola kumránska komunita zničená Rimanmi. Tým sa stali najstaršími známymi rukopismi Biblie, ktoré nám sú v súčasnosti k dispozícii.

Spomínam si, ako nás za socializmu ateisti presviedčali, že text Biblie je sfalšovaný: že napríklad detaily o utrpení Božieho služobníka zapísané

u Izaiáša v 53. kapitole boli neskôr prispôsobené, aby zodpovedali záznamom utrpenia Pána Ježiša. V Kumráne sa našiel aj zvitok proroka Izaiáša, ktorý je dodnes vystavený v Jeruzalemskom Múzeu knihy. A aj keď bol napísaný ešte pred narodením Krista, už obsahuje aj text 53. kapitoly – „evangelium Starej zmluvy“, a to v takom znení, ako ju poznáme dnes zo svojich Biblií. Sú tam aj verše o Ježišovej smrti za naše hriechy (Izaiáš 53,5-6): **„Ale on bol prebodnutý pre naše priestupky, zmučený pre naše neprávosti. On znášal trest za náš pokoj, jeho jazvami sa nám dostalo uzdravenia. My všetci sme blúdili ako ovce, všetci sme chodili vlastnou cestou. Hospodín spôsobil, aby ho zasiahla nepravosť všetkých nás.“**

Potom sme sa išli pozrieť aj na Masadu – vysokú skalnú pevnosť pri Mŕtvom mori, ktorá bola (hlavne po zničení chrámu v Jeruzaleme roku 70 po Kristovi) posledným útočiskom povstalcov proti Rimanom. Ako sme vo výške okolo 400 m nad hladinou Mŕtveho mora chodili pomedzi ruiny budov, prišli sme aj ku zvyškom synagógy z tej doby. Vedľa bola menšia miestnosť pre pisára (sofera), ktorý pred vynájdením knihtlače ručne prepisoval biblický text. Na moje veľké prekvapenie v tej miestnosti sedel živý pisár, ktorý práve prepisoval biblický text – pôvodným spôsobom – husacím brkom na pergamen.

Pustili sme sa do reči a keď do malej miestnosti prišla ešte časť našej skupiny, začal nám sympatický rabín Luis vysvetľovať pravidlá tejto práce: Text písma musel byť presný a bezchybný. Aby sa do neho nemohla dostať nejaká chybička, každá stránka sa po napísaní „spočítala“. Každý znak hebrejského písma má totiž aj svoju číselnú hodnotu a tak sa tieto čísla vždy kontrolne zráтали. Ak text predsa obsahoval chybu, musel sa celý vyhodiť a písať znova. Tak sa zabezpečilo, že v priebehu stáročí sa znenie Písma nezmenilo a my aj dnes môžeme čítať to, čo Boh pre nás nechal Svojimi prorokmi a pisármi napísať.

Nakoniec sa ma rabín Luis opýtal, či by som nechcel od neho nejaké písané požehnanie. Keď som ho s radosťou poprosil o pár slov o láske Božej, tak mi ich hebrejsky pomaly a dôkladne napísal na kúsok originálneho pergamentu. Urobil mi tým veľkú radosť, lebo teraz mám čierne na žltom osobné požehnanie v pôvodnom jazyku Starej zmluvy.

V synagóge som smel u židov zažiť pre nás neobvyklé prejavy lásky a úcty ku písanému Božiemu Slovu. Počas ich bohoslužieb je hlavným programom čítanie Písma – z Tóry – z prvých piatich kníh Mojžišových, ako ich máme aj my na začiatku Biblie. Za jeden rok ich spolu postupne po sobotách v synagóge prečítajú komplet všetkých päť. Celý text je pre ten účel rozdelený na 54 časti (paraša alebo sidra) – na každý týždeň v roku jeden. Ich mesiace totiž trvajú iba 29-30 dní – presne podľa mesiaca – od splnu do splnu. Preto ich je v ich roku viac ako našich 12, raz za čas ich majú až 13. Práve minulú sobotu – na záver slávnosti stánkov (Sukkot) ich začali čítať znovu: prvý čítaný úsek obsahuje príslušnú časť z 1.Mojžišovej – od 1,1 po 6,8 – teda vyše 6 nie krátkych kapitol – okolo 150 veršov. Pri čítaní sa strieda postupne viac mužov (je to pre nich česť), podľa toho ako ich pozýva na to určený „sluha“ (šames). Trvá to pomerne dlho, môžete si to vyskúšať. Potom ešte nasleduje krátky výklad. Keď sa čítanie skončilo, zvitok tóry sa zvinul a sluha s ním potom obišiel všetkých prítomných mužov.

Každý z nich sa tóry dotkol letným bozkom – či už priamo alebo pomocou strapca na svojom modlitebnom šále (talite). A na záver ich bohoslužieb – po uložení zvitkov tóry za záves do vyzdobenej schránky (aron hakodeš) na čele synagógy – mňa ako hosťa (aj keď ne-žida) zavolali dopredu na záverečnú ceremóniu: Na malú chvíľu som ten

záves, čo tóru zakrýval, odtiahol a tak ju ešte na záver ukázal prítomným. Na to všetci muži urobili úctivý krok späť a uklonili sa pred Božím slovom – akoby na rozlúčku, aby sa po týždni znovu stretli pri jeho čítaní.

Myslím, že sa z ich lásky a úcty voči Božiemu slovu môžeme poučiť...

Mikuláš Lipták

Hlas volajúci po reforme

Pred nedávnom sa mi dostalo do rúk interview s kardinálom Carlom Máriou Martinim. Na moje prekvapenie to bolo interview, ktoré sa oplatí prečítať aj luteránovi. Bol som milo prekvapený reformnými myšlienkami tohto predstaviteľa rímskokatolíckej cirkvi, ktorého samotná cirkev považovala za liberá-

la, no napriek tomu ho rešpektovala. Prečo hovorím v minulom čase? Kardinál Carlo Mária Martini zomrel 31. augusta 2012 vo veku 85 rokov. O svojej vlastnej cirkvi vyhlásil, že za dneškom zaostáva o 200 rokov.

Bol to emeritný arcibiskup milánsky, ktorého niekoľko rokov sužovala Parkinsonova choroba. Ako teológ

podporoval dialóg medzi rôznymi náboženstvami a sekulárnou spoločnosťou. Jeho bohoslužby v miestnom milánskom Dóme priťahovali množstvo mladých ľudí. Ako profesor fundamentálnej teológie napísal knihy, ktoré sa predávali ako bestsellery. Počas konklávy v roku 2005, z ktorej vzišiel nástupca zosnulého Jána Pavla II. v osobe súčasného pápeža Benedikta XVI., figuroval Martini medzi potenciálnymi favoritmi na zvolenie do tejto funkcie.

Kritické vyjadrenia odznali v poslednom interview, ktoré poskytol niekoľko týždňov pred svojou smrťou. Rozhovor vyšiel v novinách Corriere della Sera. Tento rozhovor vám teraz ponúkam. Oplatí sa ho prečítať, pretože je tam veľa vecí poučných pre cirkev ako takú, ktorá má na svete konať misijné poslanie Pána Ježiša Krista.

Ako vnímate situáciu v cirkvi?

Cirkev v Európe a v Amerike je unavená blahobytom. Naša kultúra zostarla, naše chrámy sú veľké, naše rehoľné domy sú prázdne, byrokratická štruktúra cirkvi je čoraz viac rozkysnutá, naše rituály a naše odevy sú pompézne. A toto všetko má byť našou dnešnou charakteristikou? Blahobyť ťaží. Nachádzame sa v podobnej situácii, v akej bol kedysi bohatý mladík, keď smutný odchádzal od Ježiša, ktorý ho povolal, aby sa stal jeho učeníkom. Rozumiem to-

mu, že nemôžeme všetko len tak opustiť. O to viac potrebujeme nájsť ľudí, ktorí sú slobodní a dokážu byť blízko iným. Tak ako bol biskup Romero a jezuitský mučeníci v El Salvadore. Kde sú medzi nami hrdinovia, ktorí nás inšpirujú? Takéto osobnosti nesmieme viazať na inštitúciu.

Kto dnes môže pomôcť cirkvi?

Karl Rahner používal často obraz žeravého uhlia, ktoré sa skrýva pod popolom. Ja dnes vidím v cirkvi toľko popola na žeravom uhlí, že to vyzerá, ako keby popol totálne udusil všetko živé a cirkev úplne zneschopnil. Ako je možné oslobodiť žeravé uhlie spod popola tak, aby sme vzkriesili oheň lásky? Najskôr musíme hľadať tie žeravé uhličky. Kde sú tie nezištné osobnosti, ako bol kedysi milosrdný samaritán? Kde sú osobnosti so silnou vierou rímskeho stotníka? Kde sú takí zapálení, akým bol Ján Krstiteľ? Kde sú tí, čo odvážne uskutočňujú nové, ako to robil Pavol? Kde sú tie verné Márie Magdalény? Chcel by som poradiť pápežovi a biskupom, aby pri hľadaní svojich dvanástich opustili zabehané normy platné pre obsadenie rozhodujúcich postov. Aby sa obrátili na ľudí, ktorí sú blízki chudobným. Aby sa obrátili na tých, ktorí sú obklopení mladými odhodlanými ísť novými cestami. Potrebujeme sa vyrovnáť s ľuďmi, ktorí majú odvahu nechať sa viesť duchom, nech to stojí, čo to stojí.

Aké nástroje by ste použili proti únave cirkvi?

Poradil by som tri veľmi silné prostriedky. Prvým je obrátenie. Cirkvi sa musí uvedomiť vlastné omyly a počínajúc pápežom a biskupmi sa musí vydať na cestu radikálnej zmeny. Pedofilné škandály nás nútia ku konverzii. Otázky ohľadne sexuality a všetkého, čo s tým súvisí, nie sú výnimkou. Tieto otázky sú dôležité pre každého, pre daktorých až priveľmi. Musíme sa pýtať seba samých, či ľudia ešte vôbec počúvajú rady cirkvi v oblasti sexuálneho učenia. Má v tejto otázke ešte cirkev autoritu hodnú dôvery, alebo sa stala už iba karikatúrou pre média?

Druhým nástrojom je Slovo božie. II. Vatikánsky koncil navrátil Písmom katolíkom. Len ten, kto nad Slovom premýšľa vo vlastnom srdci, má právo byť na strane tých, ktorým leží na srdci obnova cirkvi a dokázu tak správne odpovedať i na osobné otázky. Božie slovo je jednoduché a hľadá partnerské srdce, ktoré počúva. Ani klérus, ani cirkevné právo nemôžu nahradiť vnútro človeka. Všetky vonkajšie pravidlá, všetky zákony, či dogmy sú nám dané len preto, aby nám pomáhali ujasniť si vnútorný hlas a rozpoznávať duchov.

Pre koho sú sviatosti? Toto je tretí nástroj na uzdravenie. Sviatosti nie sú nástrojom disciplíny, ale pomocou pre ľudí putujúcich na ceste, či zmietaných životnými skúškami. Prinášame sviatosti ľuďom, ktorí potrebujú novú silu? Myslím na všetkých rozvedených a na znovuzosobášených, na rozdelené rodiny. Títo si zaslúžia osobitnú starostlivosť. Cirkev hlása nerozlučiteľnosť manželstva. Je to milosť, ak manželstvo a rodina pretrvávajú. Prístup,

aký máme voči rozvedeným rodinám bude určujúci pre vzťah celých generácií ku cirkvi. Ženu opustil muž a našla si nového druhu, ktorý sa stará o ňu i jej deti. Moci sa ujala druhá láska. Ak sa bude cítiť táto rodina diskriminovaná, tak nebude odrezaná od cirkvi len matka, ale i deti. Ak sa rodičia cítia mimo cirkvi, alebo necítia pomoc cirkvi, stratí cirkev budúcu generáciu. Pred svätým prijímaním sa modlíme: „Pane, nie som hodný... „Láska je milosť. Láska je dar. Otázka, či môžu rozvedení pristúpiť ku prijímaniu, je zvrátená. Otázku by sme mali formulovať inak: ako môže cirkev pomôcť silou sviatostí tým, ktorú žijú v komplikovaných rodinných situáciách?

Čo robíte vy osobne?

Cirkev zaostala 200 rokov pozadu. Prečo sa nezburcuje? Máme strach? Strach namiesto odvahy? Akokoľvek – viera je základom cirkvi. Viera, nádej, odvaha. Som starý, chorý, závislý na pomoci iných. Ľudia v mojej blízkosti mi dávajú cítiť svoju lásku. Táto láska je oveľa silnejšia než nedôvera, ktorú vnímam v európskej cirkvi. Len láska dokáže zvíťaziť nad únavou. Boh je láska. Jedna otázka, ktorú mám aj pre teba aj pre iných – pýtaj sa čo môžeš ty sám spraviť pre cirkev?

Táto otázka je aktuálna aj pre nás evanjelikov. Čo môžeme urobiť pre svoju cirkev? Čo môžeš urobiť pre svoj cirkevný zbor? Nenechaj odpoveď upadnúť do zabudnutia, pretože táto cirkev ťa potrebuje. Ak máme byť i dnes vo svete, v našej spoločnosti nositeľmi reformácie, tak je potrebné žiť pre túto cirkev, ktorá chce vynášať na svetlo bohatstvo Kristovho evanjelia. A ku tomu potrebujeme aj teba, ktorý čítaš tieto riadky.

Roman Porubán

Martin Luther – reformátor

Daniel Veselý (úryvok)

Preklad Biblie

O d prvého stretnutia s Bibliou mal k nej Luther vrúcny vzťah. Už ako študent ju chcel vlastniť. V kláštore nebolo jej čítanie samozrejme pre každého. Cirkev z obavy pred kacírstvom kontrolovala jej čítanie. Luther však túto možnosť mal. Pri svojom teologickom štúdiu sa zameral na Písmo, ktoré čítal najprv po latinsky. Roku 1506 sa už začal učiť pôvodné jazyky Biblie – hebrejčinu, k čomu ho podnecovala aj vtedajšia humanistická móda čítať pramene v origináli. Pred promóciou musel prisaháť na slovo Božie, že bude obhajovať čistotu cirkevného učenia. Svojich 95 výpovedí začínal zakotvením v slove Kristovom. Jeho prednášky na fakulte boli vysvetľovaním Písma svätého. Exegetická práca ho nutne viedla k správne mu porozumeniu textu v pôvodine. Pri porovnávaní prekladu a originálu sa čoskoro dopracoval k poznatku, ako sa neskôr vyslovil, že Židia pili zo studne, Gréci z vodovodu a latináci z kaluže. Ale až na Wartburgu dozrelo v ňom rozhodnutie podujat' sa na preklad Biblie do nemčiny pre ľud. Prvá správa o tom sa nachádza v jeho liste z 18. decembra 1521. Samozrejme mu bolo, že treba prekladať z pôvodnej reči. K tomu iste prispela aj skutočnosť, že Erasmus sprístupnil grécky text Novej zmluvy, ktorej 2. vydanie z roku 1519 si mohol Luther obstaráť. Obdivuhodný je aj Lutherov fyzický výkon, pretože na preloženie Novej zmluvy mu stačilo len asi 10 týždňov – od decembra do marca 1522. Po návrate do Wittenbergu spolu s Melanchtonom text zrevidovali. Tlačiť začal Melchior Lotther v máji a 21. septembra bola Nová zmluva vytlačená na 444 stranách folio formátu bez uvedenia mien prekladateľa a tlačiar s nadpisom „Nový Testament nemecký“. Koncom roka vyšlo druhé vydanie, ktoré Luther opravil. Počas jeho života vyšla jeho Nová zmluva 22-krát.

Hneď po Novej zmluve sa M. Luther s Melanchtonom a nový profesor hebrejčiny vo Wittenbergu Matej Aurogallus pustili do prekladu Starej zmluvy. 1. diel: 5 kníh Mojžišových vyšiel tlačou v polovici roku 1523. Začiatkom roku 1524 vyšiel 2. diel: Historické knihy od Jozua po Ester. V jeseni roku 1524 vyšli v treťom dieli vyučujúce knihy.

Potom nastala v prekladateľskej práci prestávka, pretože Luther bol zaujatý sporom s Karlstadtom a blúznivcami, vypracovaním poriadku služieb Božích a sporom s H. Zwinglim. Aj text bol ťažší. Niektoré výrazy museli hľadať celé týždne. Pri prekladaní Jóba urobili vraj za 4 dni sotva tri riadky. Medzitým znova Luther vydal revidované svoje obľúbené žalmy v roku 1528 a 1531. 4. diel: Proroci vyšiel roku 1532 a v septembri 1534 bol preklad dokončený vydaním apokryfov tlačou Jána Luffta.

Počas prekladateľskej práce si Luther vytvoril skupinu spolupracovníkov, ktorí sa položartovne nazývali synedriom. Schádzali sa u Luthera na niekoľko hodín pred večerom. Hlavným Lutherovým spolupracovníkom bol od roku 1528 teologický profesor vo Wittenbergu Gašpar Kreuziger, ktorý sledoval hebrejský a babylónsky text. Filip Melanchton mal pred sebou najmä grécky text a J. Bugenhagen latinský. Ďalšími spolupracovníkmi na preklade boli: profesor hebrejčiny Matej Aurogallus, Justus Jonas, korektorom bol Juraj Rorer, hebraisti Bernhard Ziegler z Lipska a Ján Forster, Reuchlinov žiak, vtedy diakon vo Wittenbergu.

Za celú prekladateľskú prácu dostal M. Luther jediný exemplár vytlačenej Biblie, kým tlačiar sa stal jedným z najbohatších ľudí vo Wittenbergu.

Druhé prepracované vydanie vyšlo roku 1540 – 1541, tretie roku 1546. Luther dal Bibliu ilustrovať vyše 500 drevorezbami od Lukáša Cranacha staršieho aj mladšieho, Juraja Lemberga a iných majstrov. Počas Lutherovho života vyšla v Nemecku celá Biblia alebo jej časti v 253 vydaniach. Tým bola naširoko prístupnená, o čo sa usilovali už valdenskí a albigenkí svojimi prekladmi. V Anglicku to urobil John Wickliff, keď dal Bibliu z rúk teológov do rúk ľudu. Pôvodcom prvého germánskeho prekladu bol síce už v 4. storočí Wulfila, ale až Martin Luther ju svojím prekladom dokázal urobiť knihou ľudu, aby bola známa a čítaná vo všetkých spoločenských vrstvách a cez tri storočia formovala nemecký jazyk. Nemecké preklady boli aj pred ním aj po ňom, ale ani jeden nedosiahol jeho krásy, sily, pôsobenia, významu. Lutherova Biblia má základný význam pre vytvorenie jednotného literárneho jazyka Nemcov. Iste aj tento jedinečný kultúrny čin mal na mysli J. W. Goethe, keď povedal, že: „ Nemci sa stali národom skrze Luthera.“

Vydal Tranoscius 1994, vybrala Oľga Kormanová

Spomienky na pani profesorku BARÁTHOVÚ

V kežmarskom Zborovom liste k Veľkej noci ma potešil rozhovor s mojou bývalou vyučujúcou slovenského jazyka pani Ruženou Baráthovou. Ďakujem redakcii, že som sa mohol dozvedieť niektoré fakty o jej živote.

Študoval som na Pedagogickej škole v Kežmarku v rokoch 1952-1956. Profesorka Baráthová bola

milá, i keď prísna učiteľka. Stretal som sa s ňou aj v literárnom krúžku pri okresnej knižnici, pri nácviach kultúrnych vystúpení, pri práci v školskej knižnici.

Bolo to obdobie prenasledovania veriacich kresťanov. Pre budúcich učiteľov bolo povinné vyučovanie hry na husliach. Klávesové nástroje sa v škole nevyučovali, aby sa

z nás nestali kantori. Aspoň raz mesačne sa konal v sobotu po vyučovaní celoškolský aktív študentov, na ktorom sme hodnotili prospech, správanie, rôzne aktivity a hovorilo sa aj o náboženstve. Zväzackí funkcionári verejne pranierovali študentky, ktoré denne dochádzali do Kežmarku, že sa cestou od vlaku do školy vždy zastavia v kostole. V našej

triede boli odhalené dve žiačky, ktoré mali v lavici sväté obrázky, asi im mali pomáhať pri skúšaní.

Prvé dva roky som býval v škole na poschodí – tam bol internát. Z okna som videl knižnicu v bývalom lýceu, ale nikdy som sa do knižnice ani do dreveného kostola nedostal. Po istom čase som sa rozhodol ísť na Služby Božie. S oba-
vou som si sadol do jednej z posledných lavíc, aby som po skončení mohol rýchlo odísť. Do kostola prišli manželia Slobodovci (rodičia prof. Baráthovej) a prekvapilo ma, keď za nimi prišiel môj triedny profesor Dr. Lányi s manželkou (sestrou

prof. Baráthovej) a samotná profesorka Baráthová. Usadili sa v predných laviciach a boli pre mňa vzorom a povzbudením, že sa nemám báť navštíviť kostol. Niekedy som tu videl jednu študentku z paralelnej triedy. Svojich učiteľov som nikdy neoslovil, ani ich nepozdravil. Jednoducho – „nevideli sme sa“.

Neskôr ako učiteľ som sa dostal do kostola len pri svadbách a pohreboch príbuzných. V celom okolí ma ľudia poznali, nemohol som riskovať, že ma niekto udá na okresných orgánoch.

Také to boli časy...

Július Alcnauer, Prešov

Slávni evanjelici v Kežmarku II.

BELÓCZY, Alexander (1861-1931), pedagóg – pôsobil v Kežmarku

Po štúdiách na gymnáziu v Banskej Bystrici, na učiteľskom ústave v Lučenci a pedagogickom inštitúte v Budapešti prichádza r. 1882 učiť do Kežmarku. Najprv pôsobil na chlapčenskej meštianskej škole, od r. 1892 na novovzniknutej vyššej obchodnej škole. Obe školy boli v jednej budove pri hrade a Belóczy sa stal aj ich spoloč-

ným riaditeľom. Tieto školy dosiahli svoju najvyššiu úroveň práve počas Belóczyho riaditeľstva. Meštianska škola mala štyri triedy a obchodná škola tri triedy. Okrem bežných predmetov sa na nej vyučovala francúzština, krasopis, základy práva, strojopis, tesnopis, zdravotveda atď. a navštevovali ju študenti z celej strednej Európy. Belóczy písal a publikoval svoje články po nemecky, maďarsky i slovensky. V r. 1923 – 1927 bol za stranu Zipser Deutsche Partei zvolený za kežmarského mešťanostu.

BENCÚR, Jozef (1728-1784), pedagóg – pôsobil v Kežmarku

Univerzitné štúdiá absolvoval v Jene a Halle. Po skončení ho zavolali na kežmarské gymnázium, kde prvýkrát pôsobil v r. 1755 – 1760, prednášal históriu a filozofiu; z Kežmarku prešiel za pedagóga do Prešporku, ale vrátil sa pod Tatry: v r. 1771 – 1776 bol zase rektorom kežmarského gymnázia, odkiaľ odišiel tesne pred jeho reformovaním na lýceum. Jeho práce z tohto obdobia ostali v rukopise.

Počas jeho druhého rektorátu sa drevená školská budova prestavala na kamennú prízemnú stavbu – povolenie na to dala panovníčka Mária Terézia – poďakovanie sa zachovalo dodnes nad vchodom do budovy. R. 1776 odišiel Bencúr z Kežmarku do Viedne, kde sa stal riaditeľom kráľovskej dvornej knižnice, pôsobil aj v Uhorskej kráľovskej komore – najvyššej finančnej inštitúcii Uhorska, a to v Budíne a Prešporku. Za svoje služby bol povýšený do zemianskeho stavu. Bencúr vydal viacero latinských a nemeckých historických, zemepisných, právnických a náboženských diel.

BENCÚR (BENCZUR), Jozef (1759-1846), kežmarský rodák, maršal

Syn rektora sa zapísal do 1. ročníka kežmarskej školy až r. 1775 ako šesťnásťročný. Rodina sa však presťahovala do Prešporku a 2. ročník už mladý Bencúr študuje tam. V r. 1779 vstúpil do cisárskej armády, kde rýchlo postupoval od podporučíka (1780) až sa napokon stal poľným maršalom (1820). Bojoval predovšetkým v napoleonských vojnách – vyznamenal sa v tzv. Bitke národov v r. 1813 pri Lipsku, ktorá sa považuje za najväčšiu bitku v dejinách až do obdobia I. svetovej vojny. V Bitke národov spojené armády Ruska, Pruska, Rakúska a Švédska porazili Napoleonovu francúzsku armádu. Bojovalo v nej vyše pol milióna vojakov, z ktorých vyše pätina zahynula. Bencúr nebol len vojenským veliteľom, ale navrhoval aj zdokonalenie výzbroje a venoval sa vojenskej histórii. Bol nositeľom najvyššieho vyznamenania Rytierskeho kríža Radu Márie Terézie.

BENE, Bruno (9. jún 1887 Ľubica – 11. november 1960 Kežmarok), pedagóg, redaktor týždenníka Karpathen-Post – pôsobil a umrel v Kežmarku

Študoval v Kežmarku v r. 1895 – 1897, potom do roku 1905 v učiteľskom ústave v Spišskej Novej Vsi a nakoniec do r. 1908 v Budapešti na inštitúte pre učiteľov meštianskych škôl. Dva roky učil v Oroszháze na juhu Maďar-

ska, potom do roku 1945 v Kežmarku. V rokoch 1935 – 45 bol riaditeľom na dievčenskej meštianskej škole a zároveň aj na trojročnej Odbornej škole pre ženské povolania a dvojročnom učiteľskom ústave pre domáce náuky a ženské ručné práce. Bol predsedom Nemeckého učiteľského združenia ČSR a Spolku kežmarských obchodníkov a živnostníkov. Pôsobil aj ako folklorista, redaktor Zipser Heimat (Spišskej domoviny), spolupracovník Karpathen-Post (Karpatská pošta), spolutvorca speváckych slávností a stretnutí spišských speváckych spolkov, spolupracovník Slobodného lýcea v Kežmarku, nemeckých kultúrnych združení, režisér pri rôznych predstaveniach ochotníckych spolkov. V rokoch 1945 – 1951 pracoval ako mestský a okresný archívár, kde sa zaslúžil o usporiadanie a sprístupnenie týchto archívov. Bol spoluzakladateľom mestského Múzea v Kežmarku a jeho správcom. Vypracoval aj kartotéku spišských hnutelných pamiatok.

BENEDICTI, Jakub (Štítnik? – 1601 Kežmarok), pedagóg, knihovník – pôsobil a umrel v Kežmarku

Hoci bol uvedený ako poľský kazateľ na kežmarskom hrade, išlo o slovenského evanjelického kazateľa a učiteľa v Kežmarku v r. 1595 – 1601. Podľa knihy výdavkov slobodného kráľovského mesta Kežmarok Ausgabenbuch z r. 1600 zriadilo mesto za čias nemeckého farára Šebastiána Lama na farskom dvore klenutú miestnosť (budovu?), v ktorej mal farár opatrovať knihy. Zoznam spracoval r. 1601 Jakub Benedicti, ktorý Lamovi podliehal. Zoznam obsahoval 455 vymenovaných kníh a neoznačené množstvo ďalších nevymenovaných. Cirkevných kníh bolo 172, vyše 100 kníh latinských textov a 225 učebníc. Z jedného titulu bolo aj viac exemplárov – šlo zrejme o učebnice. Táto knižnica sa považuje za jeden zo základov budúcej lyceálnej knižnice, považovanej za najväčšiu historickú školskú knižnicu v strednej Európe.

BENEDIKTI (BENEDICTI, BENEDICTY), Ján Blahoslav (11. august 1796 Luboreč – 25. november 1847 Kežmarok), pedagóg, zakladateľ slovenskej študentskej spoločnosti na lýceu – pôsobil a umrel v Kežmarku

Rod Benedikti získal armale r. 1646, erb mal v modrom štíte na zelenom poli strieborného jednorožca, na prilbe bola ruka v striebornom pancieri držiaca ohnutú šabľu. Rod sa rozvetvil do celého Uhorska.

Ján študoval na viacerých miestach, napr. v Banskej Bystrici, kde spoznal Jána Kollára. Na kežmarskom lýceu pobudol v r. 1812 – 1815 a spoznal sa so spolužiakom Šafárikom. Odtiaľ prešiel na prešporské lýceum a r. 1817 na uni-

verzitu do Jeny. Profesor a rektor lýcea Ján Genersich ho ešte ako študenta v Jene zavolať do Kežmarku za profesora syntaktickej triedy. V pozvaní boli uvedené aj budúce príjmy – ročná mzda, poplatky žiakov pri príležitosti profesorových menín, sviatkov, trhov, za vysvedčenie. Bývanie a drevo na kúrenie malo byť zdarma. Benedikti pozvanie prijal a prišiel do Kežmarku r. 1819.

Zo začiatku vyučoval v nižších triedach latinčinu, štylistické cvičenia, zemepis, históriu, ba aj aritmetiku, v r. 1824 začal učiť vo vyšších triedach – tu prednášal aj štatistiku, estetiku a pedagogiku. Učil na lýceu v r. 1819 – 1847 a z toho štyrikrát bol zvolený za rektora školy. Ovládal viacero jazykov. Vedel po slovensky, nemecky, maďarsky, latinsky, grécky a hebrejsky.

Na štúdiách v Jene sa znova stretol s Jánom Kollárom, ktorý ho pre študentskú potýčku vyzval na súboj, ale priatelia ich udobrili. Nakoniec Benedikti pomáhal Kollárovi zbierať ľudové piesne. Ako píše Kollár vo svojich Pamätiach: „Benedikti horlivým a pôsobivým Slovanom bol, u mňa so Šafárikom a Palackým pracoval na pláne o zbieraní a vydávaní národných piesní. I v Kežmarku on ešte pracoval na poli národnosti a literatúry našej a má tú zásluhu, že on bol prvý, ktorý riadnu slovenskú spoločnosť v Kežmarku založil a mládencom ducha národnosti vstiepoval, odkiaľ potom tento duch i do iných škôl prešiel a podobné spoločnosti stvoril.”

Benedikti skutočne r. 1824 založil na lýceu slovenskú študentskú spoločnosť, prvú svojho druhu na území Slovenska. Sám napísal len jednu slovenskú báseň, ale podporoval v písaní mladých. Jeho iniciatíva upadla vtedy, keď si vzal za ženu Maďarku, dcéru niekdajšieho profesora Asbótha (bývali v dome na Hlavnom námestí č. 82). Ako spomínajú jeho vtedajší kolegovia, Benedikti údajne spyšnel a začal sa podpisovať Pán z Benedikti. Kollár to komentoval takto: „Bohužiaľ, že Benedikti zostal stáť uprostred tak chválitebne začatej cesty. Čo by mohol ten muž obzvlášť v týchto našich nešťastných časoch vykonať!”

Benedikti však celkom slovenských študentov neopustil. Keď slovenskú spoločnosť prevzal Kuzmány, ostal Benedikti ešte „ex offio” jej predsedom a ako rektor lýcea v školskom roku 1830/31 poskytol zvláštne štipendium nadaným slovenským žiakom Jonášovi Záborskému a Jozefovi Srnkovi, dokonca ich aj podnecoval do národnej práce. Popritom viedol slovenské cvičenia bohoslovcov – teda v bibličtine a mal na starosti aj lyceálnu knižnicu, v nej sa dodnes nachádzajú prednášky Benediktiho pre teológov písané v bibličtine. Zozbierané slovenské piesne, ktoré poslal Kollárovi, vyšli v dvojdielnej práci *Písne svetské lidu slovenského v Uhřích*, Pešť 1823 – 27.

O Benediktim sa hovorilo, že jeho smrť urýchlil šok: jeden večer mu cez okno vletela do izby sova, sadla mu na prsia a tak sa doň zadrápila, že ju nemohli odtrhnúť, museli ju zabiť. Vzápätí ochorel na týfus a zomrel.

BERZEVICI (BERZEVICZY), Gregor (15. jún 1763 Veľká Lomnica – 23. február 1822 Veľká Lomnica), národohospodár, publicista – študoval v Kežmarku

Predkovia rodu Berzevici sa spomínajú už v 12. storočí – do Uhorska prišli z Tirolska. R. 1475 dostali erb: v štíte je kamzík vyskakujúci z päťcípej koruny na strmú skalnú stenu. Okolo erbu sa vinie drak.

Gregor študoval na lýceu v Kežmarku filozofiu a právo (presné roky štúdií nevieme zistiť, matrika z tých čias sa nezachovala), potom v Pešti študoval právo a na univerzite v Göttingene si pribral aj ekonómiu, filozofiu, štatistiku i cudzie jazyky. V snahe čo najviac spoznať svet, cestoval po strednej Európe. Po návrate sa zamestnal v Budíne. Tu spoznal idey uhorských jakobínov a niet pochyb o tom, že sa stal ich prívržencom. K programu jakobínov patrilo napr. odtrhnutie sa Uhorska od Rakúska, vyhlásenie vlastnej nezávislej federatívnej (!) republiky so slobodou používania vlastného jazyka, vierovyznania, myslenia, tlače i obchodovania – teda šlo o likvidovanie panstva Habsburgovcov, odstránenie feudálneho systému a nastolenie kapitalistických vzťahov.

Jakobínske hnutie bolo odhalené, jeho piati poprední predstavitelia boli v máji roku 1795 státi – Berzevici sa vyhol súdom a ešte toho istého roku sa vrátil na rodinné majetky do Lomnice. Rozhodol sa všetko dianie spísať, aby sa svet dozvedel, čo sa v skutočnosti v Uhorsku prihodilo. Ešte r. 1795 napísal dielo *Der Majestätsprozess in Ungarn 1795* (Kráľovský proces v Uhorsku 1795), kde opísal podrobne súdy i popravu.

R. 1797 vydal prvú národohospodársku prácu v Uhorsku *De commercio et industria Hungariae* (O obchode a priemysle Uhorska), r. 1806 vydal ďalšiu knihu *De conditione et indole rusticorum in Hungaria* (O postavení a povahe roľníkov v Uhorsku). Berzeviciho diela a myšlienky popudzovali nielen šľachtické, ale predovšetkým vládnuce kruhy. Možno aj z tých dôvodov mu nemohlo vyjsť jeho hlavné dielo *Oeconomia Publico Politica* (O politickej ekonómii) – prvé vedecké dielo v tomto odbore! Rukopis z roku 1818, resp. 1819 vyšiel až roku 1902 v Budapešti.

Ešte r. 1801 sa stal Gregor cirkevným a školským dozorcom Potiského dištriktu evanjelickej cirkvi augsburského vyznania, kam patrila napr. aj kežmarský cirkevný zbor. Všetomžne podporoval kežmarské lýceum, podobne ako jeho otec Alexander, ktorý ešte r. 1760 ako jeden z prvých spišských šľachticov založil podpornú základinu na podporu tejto školy.

Pri lýceu existovala v r. 1806 – 1810 aj literárna spoločnosť, ktorej bol členom aj Gregor. Bol známy nielen svojou náboženskou, ale aj národnostnou toleranciou a propagoval latinčinu ako spoločný jazyk národov v Uhorsku. Na verejných záverečných skúškach lýcea r. 1807 žiadal, aby pri skúške z latinčiny každý študent mohol prekladať text do materinského jazyka, čo sa však neujalo. R. 1813 bol jedným zo zostavovateľov nového školského poriadku lýcea.

Gregor neurobil rozruch len svojimi názormi, ale aj svojím manželstvom. V r. 1802 si vzal za ženu dcéru svojho nevlastného brata Žigmunda (mali 8 detí). Posledný rozruch spôsobili správy v novinách r. 1818, ktoré písali o smrti Gregora (trpel na dnu), ba uverejnili aj nekrológy. Berzevici umrel až o štyri roky na mozgovú príhodu.

Nora Baráthová - Mikuláš Lipták

Skúsenosť evanjelia

Ako profesor teológie Wittenbergskej univerzity sa Martin Luther pustil do štúdia a výkladu Svätého písma. 1.8. 1513 začal svoje prednášky o knihe Žalmov. Na jeseň roku 1515 prednášal o Liste svätého Pavla Rimanom. List Galaťanom preberal v rokoch 1516 – 1517. Sám Luther o práci s textom hovorí:

„Nesmierne som túžil pochopiť Pavlov list Rimanom a nič mi nestálo v ceste, iba jeden výraz, „spravodlivosť Boha“, pretože som ho chápal tak, že znamená tú spravodlivosť, ktorou je spravodlivý Boh, a ktorú uplatňuje spravodlivo pri trestaní nespravodlivých. Nachádzal som sa v stave, že – hoci bezúhonný mních – stál som pred Bohom ako hriešnik, ktorého trápi svedomie, a vôbec som neveril, že si ho svojimi zásluhami uzmierim. Nemiloval som teda spravodlivého a rozhnevaného Boha, ale skôr som ho nenávidel, a reptal som proti nemu. Lipol som však na dracom Pavlovi, veľmi som túžil vedieť, čo znamenajú jeho slová.

Dňom i nocou som premýšľal, až kým som nepochopil súvislosť medzi spravodlivosťou Boha a výrokom „spravodlivý z viery bude žiť“. Potom som pochopil, že spravodlivosť Boha je tá spravodlivosť, ktorou nás Boh z milosti a číreho milosrdenstva ospravedľňuje prostredníctvom viery. Hneď nato som sa cítil ako znovuzrodený, akoby som vošiel otvorenými dverami do raja. Celé Sväté písmo nadobudlo nový význam, a kým predtým ma výraz „spravodlivosť Boha“ naplňal nenávisťou, teraz mi znel nevýslovne ľúbezne a oveľa milšie. Táto pasáž z Pavla sa stala pre mňa bránou do neba.

Ak máte pravú vieru, že Kristus je váš Spasiteľ, tak máte aj láskavého Boha, lebo viera vás vedie dnu a otvára Božie srdce a vôľu, takže vidíte čistú milosť a všetko zaplavujúcu lásku. Toto znamená hľadiť na Boha vo viere, takže sa pozeráte na jeho otcovské vládne srdce, v ktorom niet hnevu ani neprívetivosti. Ten, čo vidí Boha ako rozhne-

vaného, nevidí ho správne, ale pozerá len na závesy, akoby mu temné mračno zastrelo tvár.“

Pre Luthera sa stalo Sväté písmo radcom, kompasom, základným prameňom. Z neho citoval, ním sa riadil a jeho slovami odpovedal svojim kritikom. Ako príklad môžeme uviesť spor s dominikánom Preriasom, ktorý vyhlásil, že univerzálnou cirkvou je rímska cirkev. Symbolicky ju reprezentujú kardináli, ale v skutočnosti spočíva na pápežovi. Univerzálna cirkev sa nemôže myliť v otázkach viery a morálky, nemôže sa myliť ani riadny koncil, ani rímska cirkev, ani pápež, keď hovorí z moci svojho úradu. Každý, kto neprijíma doktrínu o rímskej cirkvi a pápežovi ako o spoľahlivom článku viery, z ktorého nadobúda moc a autoritu Sväté písmo, je kacír. Luther mu ostro odpovedá:

„Teraz už ľutujem, že som pohrdal Tetzelmom. Pri všetkej smiešnosti bol bystrejší ako vy. Vôbec necitujete zo Svätého písma. Neuvádzate ani jeden dôvod. S diabolskou zákernosťou prevraciate zmysel Písma. Tvrdíte, že cirkev v skutočnosti predstavuje pápež. Aké ohavnosti nebudete musieť považovať za skutky cirkvi? Pozrite na hrozné krviprelievanie za Júliusa II. Pozrite na bezmedznú tyraniiu Bonifáca VII, ktorý, ako vraví príslovie, „k moci prišiel ako vlk, panoval ako lev, zomrel ako pes“. Ak cirkev zastupujú kardináli, čo potom súdite o všeobecnom koncile celej cirkvi? Nazývate ma malomocným, lebo vraj miešam pravdu s omylom. Som rád, že pripúšťate aj isté množstvo pravdy...“.

Na dišpute v Lipsku s Jánom Ecom, profesorom z univerzity v In-

golstadte na výčitku, že schvaľuje kacírske a odpadlické názory Johna Wyclifa a Jána Husa, Luther odpovedá:

„Čo sa týka článku Husa, že „pre spásu nie je potrebné veriť, že rímska cirkev je nad ostatnými“, nestarám sa o to, či pochádza od Wyclifa alebo od Husa. Nazdávam sa, že bolo spasených nespočetne mnoho Grékov, aj keď tento článok nikdy nepočuli. Nie je v moci rímskeho pontifika ani inkvizície zostavovať nové články viery. Ani jedného veriaceho kresťana nemožno donútiť k ničomu, o čom sa nehovorí vo Svätom písme. Na základe Bohom daného práva máme zakázané veriť čomukoľvek, čo nie je ustanovené Božím Svätým písmom alebo evidentným zjavením. Jeden z autorov cirkevného kanonického práva povedal, že mienka jedinej súkromnej osoby má väčšiu váhu než mienka rímskeho pontifika alebo cirkevného koncilu, ak sa opiera o vyššiu autoritu alebo dôvod.“

Toto boli Lutherove náboženské princípy: náboženstvo je prvoradé, kresťanstvo je jediným pravým náboženstvom a jeho zmyslu treba porozumieť vierou, ku ktorej nás privádza Sväté písmo, kázanie a sviatosť. Píše o tom v spise O slobode kresťana:

„... všetky Božie slová sú sväté, pravdivé, spravodlivé, pokojné, slobodné a plné všetkej dobroty; preto, kto sa ich pravou vierou pridŕža, toho duša býva s nimi zjednotená tak úplne, že si duša osvojí všetky cnosti a vierou stane sa z Božieho slova spasenou, spravodlivou, pravdivou, pokojnou, slobodnou a plnou všetkého dobrého, kresťan bude oprav-

divým Božím dieťaťom, ako hovorí Ján: „Tým však, čo ho prijali, dalo moc stať sa Božími deťmi, tým, čo veria v jeho meno.“

Z toho možno ľahko pochopiť, prečo viera dokáže tak mnoho a že nijaké dobré skutky sa jej nevyrovnajú. Lebo nijaký dobrý skutok nemôže prílnúť k Božiemu slovu tak ako viera, ani nemôže prebývať v duši, jedine slovo a viera vládnu v duši. Aké je slovo, taká je duša...“

„... Preto pravdivé sú tieto vety: Dobré, zbožné skutky nikdy nerobia dobrého zbožného človeka, ale dobrý, zbožný človek robí dobré, zbožné skutky. Zlé skutky nikdy nerobia zlého, ale zlý robí zlé skutky.“

Luther cítil, že pre cirkev je potrebné preložiť Bibliu do nemčiny, lebo pravá kresťanská cirkev je dielom Slova, prenášaného všetkými dostupnými prostriedkami. Na preklad využil čas, ktorý nedobrovoľne strávil na Wartburgu a za tri mesiace preložil Novú zmluvu. Toto sú známe fakty, ale už menej sa vie, akú námahu vynaložil, aby našiel vhodné výrazy. Veď jeho preložená Nová zmluva vyšla v roku 1522, ale prepracúval ju až do svojej smrti do roku 1546. Občas sa mu podarilo nájsť správny výraz hneď, inokedy ho musel namáhavo hľadať. V tom prípade urobil doslovný preklad, slovo za slovom podľa originálu a potom ku každému slovu hľadal synonymá. Z nich vybral tie, čo nielen najlepšie vystihovali zmysel, ale aj prispievali k vyváženosti a rytmu. Ďalej vytvoril voľný preklad, ktorý vystihoval zmysel textu. Napokon spojil voľný a pedantný preklad. Často sa radil s odborníkmi. Napr.: Pre Zjavenie Pána preskúmal kle-

noty na dvore saského kurfirsta, aby správne pomenoval drahokamy v texte. Názvy mincí v Biblii konzultoval s majiteľmi numizmatických zbierok atď.

Prekladateľským orieškom boli idiómy (ustálené výrazy). Luther sa držal zásady, že idióm jedného jazyka má byť preložený do ekvivalentného idiómu druhého jazyka. O výraze „Raduj sa, Mária, milostiplná“ povedal: Ktorý Nemec by tomu porozumel, keby som to preložil doslova? Vie, čo znamená mesiac plný zlata alebo súdok plný piva, ale čo si má prestaviť pod dievčaťom plným milosti? Radšej som povedal prasto „liebe Maria“. Ktoré slovo je bohatšie než slovo „liebe“?

Nemecká Biblia je Lutherovým najimpozantnejším počinom. Ide o preklad, ktorý mal pre Nemcov jedinečný význam. Jadrom nemčiny, ktorú si zvolil za základ, bol jazyk dvora kurfirstského Saska, obohateného o množstvo nárečí, ktoré si osvojil do istej miery na svojich cestách. Luther ako autor prekladu sa vymanil z tisícročnej tradície. V nemčine už predtým existovali preklady Biblie siahajúce až k prvým prepisom Ulfila do gótskiny, ba časti Biblie preložené nie z latinskej Vulgáty, ale z hebrejčiny a gréčtiny. Ani jeden z nich však nedosahuje Lutherov vznešený štýl, bohatosť slovníka, autentickú zemitosť a náboženskú hĺbku. „Usiloval som sa spraviť Mojžiša natoľko Nemcom,“ povedal, „aby nikto netušil, že bol Židom.“

Podľa knihy Rolanda

H. Baitona Martin Luther pripravila

Oľga Kormanová

Memorovanie Božieho slova

Prečo memorovať, učiť sa naspamäť?

Čo Vás môže o užitočnosti memorovania Písma presvedčiť najviac? To, že to sami skúsite. Venujte dva týždne učeniu sa pasáže z Biblie, ktorú považujete za najdôležitejšiu (10 veršov? Kapitola? Žalm?), a som si istý, že Autor daného textu začne vo Vás pracovať – a táto začatá práca bude tým najlepším dôkazom, prečo sa učiť Písma spamäti.

1. Písmo to prikazuje: „**Slová, ktoré ti dnes prikazujem, budú v tvojom srdci**“ (5. Mojžišova 6,6). Nie v knihe na polici, ani nahraté na páske v šuplíku. **V tvojom srdci.**
2. Písmo nás vystríha pred hriechom: „**Tvoju reč som skryl vo svojom srdci, aby som proti tebe nehrešil**“ (Žalm 119,11). Je ťažké hromadiť si v mysli chamtivé myšlienky, ak sa práve učíme úvodné verše 24. žalmu: „**Hospodínova je zem i to, čo ju naplňa**“, alebo mať žiadostivé myšlienky pri verši: „**Preskúmaj ma, ó Bože, poznaj moje srdce**“ (Žalm 139,23). Božie slovo vo mne ma formuje.
3. Zovocňuje to tvoju dušu. Áno, slovo „zovocňovať“ skutočne existuje, a znamená: „prinášať ovocie“. Memorovanie Písma je jeden z najlepších spôsobov, ako premýšľať nad Božím zákonom „**dňom - nocou**“ (Žalm 1,2). Takéto rozjímanie prináša u daného človeka ovocie (verš 3). Pre kompletný zoznam ovocia, ktoré môžete očakávať ako úrodu, pozri Galatským 5,22-23.
4. Písmo nás utišuje a spomaľuje naše rozbehnuté tempo. Kde a kedy máme v našej kultúre hluku a rýchlosti možnosť dávať pozor na Božie slovo? Čo keby sme radšej využili tie hluché momenty, kedy nevieme presne, čo s časom (čo vie byť pekne otravné) na memorovanie Písma? Môj vedúci musel nedávno stráviť 13 hodín letom na Taiwan. Väčšina ľudí zaúpela, keď počula dĺžku toho letu. A čo na to on? „Uf, to zrejme nebude stačiť.“ Mal veľa toho, čo sa chcel naučiť za ten pol deň.
5. Osobný dôvod. Toto je priestor pre Vás, aby ste si doplnili vlastný dôvod, prečo sa učiť verše naspamäť. Zažili ste už niekedy situáciu, keď ste chceli mať poruke vhodnú odpoveď na niečiu otázku (Lukáš 21,15)? Potrebovali ste už niekedy útechu, ktorú tento svet jednoducho nemôže ponúknuť? Pomohla by Vám vtedy konkrétna pasáž z Biblie udržať váš zrak upriamený na Ježiša? Ak si odpoviete na otázky tohto typu, ponúkne Vám to ďalšie dôvody na začatie memorovania Písma.

Ako memorovať?

Úprimne, nie je okolo toho zas až tak veľa tajomstva. Tu sú niektoré predvídateľné tipy:

Staňte sa pokazeným rádiom. Povedzte jeden riadok, potom ho povedzte ešte desaťkrát. Povedzte ďalší riadok, potom ho povedzte ešte desaťkrát. Povedzte si oba riadky desaťkrát. Chápete? Kľúčom je hovoriť to všetko nahlas.

Kreslite obrázky. Nemusíte ich nikomu ukazovať, ale detské náčrtky zvieratiek a vzdušné obláčiky sú spôsob, akým sa prelúskate cez Genezis – 1. Mojžišovu 1. kapitolu.

Vymýšľajte si skratky. Môj vedúci seminára si zapamätal celú Kázeň

na hore cez skratku: JW DAO-vo zlaté pravidlo o EBN Sieti, v ktorej vystupuje Linka dôvery. Nikto iný tomu nerozumie, ale práve o tom to je.

Napište si to. Niektorí ľudia si takto lepšie pamätajú texty, pretože si asociujú jednotlivé slová s niečím konkrétnym, hmatateľným.

Napodobnite špecifický pohyb. Vhodné gestá a pohyby pomáhajú vyvolať si neskôr dané slová. Keď si napríklad ja hovorím Žalm 146, po tom, ako poviem: „*Hospodin otvára oči slepým*“, začnem dvíhať ruku, pretože ma to automaticky navádza na „*Hospodin dvíha skleslých*“.

A preto: „*slovo Kristovo nech prebýva vo vás bohato*,“ (Kolosenským 3,16) – pouvažujte nad memorovaním Biblie. Keby ste sa mali naučiť len jednu z jej kníh, ktorá by to bola?

Skutočný príbeh z Rumunska, z deväťdesiatych rokov:

Bible sú v Rumunsku také zriedkavé, že ak sa k nejakej kresťania dostanú, doslova si ju podelia na kúsky, a každý člen zboru sa naučí naspamäť jednu knihu. A tak jeden ovláda celú knihu Žalmov, iný Markovo evanjelium, atď.

V nedeľu pastor vyvoláva toho-ktorého človeka, aby odrecitoval kázňový text. Títo rumunskí kresťania skutočne rozjímajú dňom-nocou nad knihou, ktorá je Slovom Božím.

z internetu Slávka Jankurová

O Knihe

Žalmy 119,16: ***V Tvojich ustanoveniach sa kochám, na Tvoje slovo nezabúdam.***

Keď sa slávny anglický spisovateľ Walter Scott (autor historických románov – napr. Ivanhoe, Rob Roy...) už blížil ku smrti, obrátil sa na svojho zaťa a povedal mu: „Podaj mi Knihu“. „Ktorú knihu?“, opýtal sa zať.

„Ako sa tak môžeš pýtať: Ktorú knihu? Existuje len jedna Kniha – Biblia. Nie je nič skutočne dobrého, čo by neponúkla a nedarovala človeku, ktorý chce spoznať svoju vlastnú nedostatočnosť a Božie bohatstvo. Veď každému ponúka:

- pravdu, ktorá sa časom nemení
- bohatstvo, ktoré nikdy nekončí
- radosť, ktorá nestráca na cene
- korunu, ktorá nikdy nezhrdzavie
- utíšenie každého trápenia
- odstránenie všetkých obáv

- spasiteľnú nádej
- a blízky výhľad na večnú, nekonečnú slávu...

To sú Božie dary pre každého, ktorý sa pred Jeho slovom sklóni a ho prijíma!“

Milý čitateľ, čím je Božie drahé a večné slovo pre nás? Je svetlom pre náš život, potravou pre našu dušu a oporou v našom živote? Aký postoj máme ku Božiemu slovu, taký máme aj ku Bohu.

„Stačí mi, že prijímam Sväté písmo, ktoré jediné postačuje; kde by som Mu neveril, tam by som iste ľahko neveril ani anjelom, ani videniam, ani snom. Kde však prijímam Slovo, tam viem, že kráčam po správnej ceste, tam sa nenechám ľahko oklamať ani upadnúť do omylu.“ Martin Luther

z nemeckého kalendára Prídem skoro! (Ich komme bald!) preložil ml

Prekvapenie na ostrove

Skutky 19,20: ***Takto mocou Pánovou rástlo slovo a dokazovalo svoju silu.***

Ján 3,7: ***Nediv sa, že som ti povedal: Treba sa vám znovu narodiť.***

Clarence Hall, spravodajca počas 2. svetovej vojny, rozpráva o prekvapení, ktoré zažili americké prieskumné oddiely v dedinke Shimmabuke na jednom z ostrovov v Okinawe. Na rozdiel od iných dedín na ostrove, táto bola veľmi čistá, jej obyvatelia boli slušní a milí. Bolo medzi nimi len veľmi málo chudobných.

Keď hľadali dôvod pre tento rozdiel, dozvedeli sa, že 35 rokov pred vojnou na ostrov prišiel misionár. Dvaja ľudia uverili v Ježiša Krista. Potom misionár odišiel do Japonska, nechal im Bibliu v ich jazyku a povzbudil ich, aby žili podľa jej pokynov.

Počas nasledujúcich 35 rokov už dedinčania nemali nijaký kontakt s kresťanmi, ale Biblia sa im stala živou knihou. Tí dvaja, ktorí sa stali kresťanmi, kázali evanjelium svojim susedom. Nakoniec všetci – muži, ženy aj deti na-

šli živú vieru v Krista. Čítali si Bibliu denne a jej inštrukcie sa stali pravidlom ich života.

Jeden z dôstojníkov, ktorí prišli do tej dediny s prieskumníkmi, vyhlásil: „To čo sa tu stalo, je mimoriadne. Pravdepodobne používame nesprávne zbraň na nápravu sveta.“

Skutočne, ak niečo má zmeniť svet k lepšiemu, tá obnova musí nastať v duši jednotlivcov a to sa môže stať len vierou v Ježiša Krista.

z anglického kalendára Dobrá sejba 2012 (The Good Seed) preložil ml

Daniel Šovc

Lutherovi

*Už päťsto rokov splavil čas
korytom svojej rieky
a ty si s nami, vôkol nás
akobys meral veky.*

*Keď stál si potom vo Wormsi,
pred snemom, pred cisárom
a pravdy Písma hájil si
sám, jeden, s ľudským hlasom,*

*Aká zem zrodila ťa?
Aké si mlieko píjal?
Či čas tvoj bol čas pokoja?
A či si neznal prívál?*

*bol si sám? Jeden? Neverím.
Za tebou veľmoc stála
a na oblaku sedel si,
čo ti moc Božia dala.*

*Žeravú pôdu značí letopis
a pomútené hlavy,
od Krista bolo ďaleko
a nebol to čas slávy.*

*Že si umrel? Planá reč.
Si stále ako rieka.
V prameňoch tvoj duch spod zeme
vyviera pre človeka.*

*Ne nahmatá si ducha pulz
od Wittenberga k Rímu.
- Ducha diabla je to! - Riekol si.
Kde ale pravdu prijímú?!*

*Už päťsto rokov splavil čas
korytom svojej rieky
a ty si s nami, vôkol nás
akobys meral veky.*

*Zo zbierky Ozveny dní a noci
Tranoscius 1997*

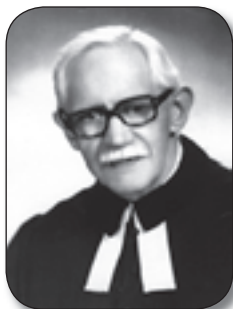
20 ROKOV OD SMRTI ALEXANDRA KOWARIKA

Alexander Kowarik (1909 - 1992) a Kežmarok

Jedno od druhého sa nedá oddeliť, hoci A. Kowarik pôsobil najprv v Bratislave, potom v Spišských Vlachoch, v Prešove, vo Veľkom Kráľovi a napokon v rokoch 1953 - 1973 v Kežmarku, ale na kazateľnicu kežmarského kostola sa vracal aj počas svojho dochodku. Perfektnú znalosť slovenčiny, nemčiny a maďarčiny využil hlavne v národnostne zmiešaných zboroch.

Hoci Kežmarok s prevažnou väčšinou nemeckého obyvateľstva bol niekoľko storočí protestantský, evakuácia a odsun Nemcov po II. svetovej vojne postavil evanjelikov do absolútnej menšiny. Z Nemcov ostalo v Kežmarku a na okolí len niekoľko desiatok, ale napriek tomu A. Kowarik odbavoval pre nich aj nemecké bohoslužby, čo bolo v tomto období zakázané. Sám spomínal: „Nemci spievali zo starého nemeckého spevníka, liturgia bola slovenská. Podľa svojej zásady som väčšinou po nemecky kázal, keď som však videl cudziu tvár, kázal som po slovensky, lebo hrozilo nebezpečenstvo, že ma udajú.“

Nikto ho neudal. Priateľstvo s nemeckým obyvateľstvom donieslo aj ovocie. Stalo sa tak pri oprave nového kostola, ktorý od svojho postavenia r. 1894 nebol opravovaný. Bolo treba urobiť novú strechu a hlav-

ne nové omietky – náklady predstavovali milióny korún, ktoré cirkevný zbor nemal. Socialistický štát na opravu kostolov neprispieval, ba bol by rád, keby sa chrámy čím skôr rozpadli. Zásluhou A. Kowarika, ktorý mal známosti v Nemecku, bol materiál na novú omiet-

ku, ktorá sa miešala priamo s farbou (potom už nebolo potrebné zvlášť kostol maľovať), zaslaný do Kežmarku zdarma. Oprava sa uskutočnila fakticky len v réžii kežmarského zboru v r. 1969 – 1973. Okresný stavebný podnik nemal záujem o opravu cirkevnej pamiatky, a tak na lešení pracovali len starí liptovskí a domáci murári a dobrovoľníci.

Zásluhou farára Kowarika nebola poštátnená ani lyceálna knižnica – najväčšia školská historická knižnica v strednej Európe. Ba istý čas on sám patril k pracovníkom, ktorí pod vedením Matice slovenskej katalogizovali 150 000 zväzkový knižničný fond. Keďže na opravu budovy lýcea neboli peniaze, časť budovy sa dala do správy miestneho múzea, ktoré sa postaralo o jej generálnu opravu. Do správy múzea so snahou o opravu bol daný aj drevený kostol, avšak tu sa GO uskutočnila v réžii cirkvi až po r. 1989.

Vďační cirkevníci odhalili A. Kowarikovi po jeho definitívnom odchode do výslužby r. 1976 pamätnú ta-

buľu – na jeho žiadosť sa však preniesla z interiéru chrámu do sakristie a potom na cintorín.

A. Kowarik trávil dôchodok v Poprade. Po novembrovej nežnej revolúcii 1989 znova obliekol kňazské rúcho, aby mohol v Kežmarku odbavovať nemecké bohoslužby a prisluhovať Večeru Pánovu. (Autorka článku bola toho času kantorkou - dodnes spomína na nádhernú melódiu Slovanstva či Otčenášu, ktorá sa úplne líšila od slovenskej.) Roky neubrali pánu farárovi Kowari-

kovi na energii a intenzite hlasu – veď v obrovskom novom kostole s veľmi zlou akustikou desaťročia hovoril a spieval bez mikrofónu a všetci ho rozumeli.

Osem dní pred smrťou mu konzul Spolkovej republiky Nemecko odovzdal Záslužný kríž 1. triedy, ktorý A. Kowarikovi udelil nemecký prezident Richard von Weizsäcker za zásluhy pri udržiavaní nemeckého kultúrneho dedičstva na Slovensku. Bolo to skutočne zaslužené vyznamenanie.

Nora Baráthová

Ďakujeme, Elemír

Tí starší sa dobre pamätajú na kantora Elemíra Maťašovského – vyšší, chudší, dosť neprístupný, možno svojím spôsobom aj zvláštny, ale vynikajúci organista, hudobník a ladič klavírov – vyučil sa na tom najkvalitnejšom mieste – v Hradci Králové. Sprewádzal naše bohoslužby vyše dvadsať rokov. Potom prestal hrať zo zdravotných dôvodov – prišla silná cukrovka, amputácia oboch nôh, ďalšie diagnózy... Málokto o ňom vedel, že bol plavcom, ktorý sa spolu s desiatkou iných odvážlivcov ponoril cez Vianoce v Prahe do chladnej Vltavy. Možno mu aj to „pridalo“ k množstvu chorôb? Nevedno.

Poznala som ho dobre, na základnej škole sme boli spolužiaci a občas som ho bránila pred posmievačmi. Dokonca u nás sa zoznámil aj so svojou manželkou, aj keď im ich spolužitie žiaľ, nevyšlo najlepšie. Deti nemali. Manželka Marta predbehla Elemíra do večnosti o vyše desať rokov. Aj matka Elemíra umrela pred desiatimi rokmi a nakoniec sa o neho starali príbuzní.

Ako je v Biblii napísané, poslední budú prví a prví poslední. Nepoznám ani v histórii Kežmarku človeka, ktorému by boli pri pohrebe zvonili katolícke i evanjelické zvony. Elemír bol rímskokatolík, ale s dušou ekumenistu. Evanjelici mu zvonili na znak vďaky za jeho službu, za ktorú si nikdy nedal zaplatiť – hral nám stále zadarmo. Ďakujeme, Elemír – a dovidenia!

Nora Baráthová

--- Slovom i obrazom ---

8. marca 2012 sa domáci brat farár – senior TAS zúčastnil školenia na Generálnom biskupskom úrade ohľadom Evanjelickej internetovej televízie. Predmetom tohto školenia bolo oboznámiť seniorov jednotlivých seniorátov s fungovaním internetovej televízie a s možnosťou prezentácie rôznych videošotov a reportáží z rôznych seniorátnych či zborových misijných podujatí. Pravidelné príspevky v tejto televízii sú zamyslenia na týždeň, ktoré pripravujú farári ECAV. Túto internetovú televíziu nájdete na webovej stránke Evanjelickej cirkvi a. v. na Slovensku: <http://www.ecav.sk/itv/index.php>

19. – 23. marca 2012 v auditóriu lýcea sa uskutočnil pôstny modlitebný týždeň. Tento rok bol venovaný modlitbe Pánovej: Otče náš. Za-

mysleniami na každý večer nám poslúžila sestra farárka Ľubomíra Mervartová, ktorá rozoberala jednotlivé prosby tejto nádhornej modlitby, ktorú nás naučil Pán Ježiš Kristus a dal nám ju ako vzor modlitby.

Modlitba je neoddeliteľnou súčasťou života kresťana. Je dýchaním duše. V evanjeliách ju máme zaznamenanú na dvoch miestach: u Matúša 6,9-13 a u Lukáša 11,2-4. Pán Ježiš ju dal svojim učeníkom, aby im ukázal ako sa majú modliť. Táto modlitba sa skladá z oslovenia, siedmich prosieb a záveru. Keď spomedzi množstva prosieb Pán Ježiš vybral týchto sedem, dal tým najavo, akú veľkú dôležitosť im pripisuje. Mali by sme si uvedomiť, že ich výber nie je náhodný. Zakaždým, keď sa vo svojej komôrke modlíme túto modlitbu, skúsme na chvíľu po-

RECITÁTORÍK ROLAND KAPRÁL

rozmyšľať nad jednotlivými prosbami, aby sa nám „Otče náš“ nestal iba akýmsi „verklíkom“.

Modliť sa modlitbu Pánovu „Otče náš“ vôbec nie je ľahké. Hoci ju vieme naspamäť, častokrát sú pri nej naše myšlienky orientované na niečo iné ako na to, čo sa modlíme. Preto je dobré a užitočné, keď sa občas pri tejto modlitbe zastavíme, porozmyšľame nad ňou, a tak prijímate pre svoj život jej duchovné bohatstvo. Každé jedno slovo je hodné našej pozornosti a k tomu nám mal poslúžiť aj tento pôstny modlitebný týždeň. Kto si uvedomuje význam tejto modlitby pre život, ten má na perách slová vďaky. My ju dnes potrebujeme rovnako, ako ju potrebovali Ježišovi učeníci. Ona nám ukazuje cestu, aby sme v labyrinte tohto sveta nezblúdili.

22. marca 2012 sa uskutočnil v auditóriu lýcea „Malý recitáto-

rík“. Bol to III. ročník prehliadky detí v prednese poézie a prózy z materských škôl mesta Kežmarok. Podujatie sa začalo literárno-dramatickým pásmom žiakov a učiteľiek materskej školy Cintorínska. Tejto súťaže sa zúčastnil aj Roland Kaprál, ktorý sa umiestnil na 2. mieste.

1. apríla 2012 sa vo filii Ľubica uskutočnil výročný konvent Tatranského seniorátu ECAV na Slovensku, ktorý sa začal službami Božími v ľubickom chráme Božom. Na týchto službách Božích boli uvedení do svojho úradu novozvolení dozorcovia cirkevných zborov Tatranského seniorátu Evanjelickej cirkvi a. v. na Slovensku. Medzi nimi bol aj náš brat zborový dozorca Ernest Chritz, ktorého sme zvolili za dozorca cirkevného zboru na výročnom zborovom konvente 5. februára 2012 v auditóriu lýcea.

Brat senior Roman Porubän sa novozvoleným dozorcom a dozor-

ÚVOD NOVOZVOLENÝCH DOZORCOV CIRKEVNÝCH ZBOROV TAS

kyniam prihovoril na základe slov z proroka Izaiáša 41,10: „**Neboj sa, lebo ja som s tebou, nepozerať ustrašene vôkol seba, lebo ja som Boh tvoj! Posilním ťa a pomôžem ti, i podopriem ťa svojou spásenosnou pravickou.**“ Vo zvesti slova Božieho poukázal na rôzne úskalía služby zborového dozorca. Jedným takýmto úskalím je aj strach, ktorý človeka paralyzuje v službe Kristovho evanjelia. No Boh nás cez proroka Izaiáša posilňuje slovami: „**Neboj sa, lebo ja som s Tebou.**“ A tak sa človek nemusí ľakať ani hektickej doby či neistej budúcnosti, ktorá je pred nami, ale v dôvere voči Pánu Bohu môže kráčať do cieľa a vykonávať veci, ktorými nás Pán Ježiš poveril na tomto svete.

Po skončení bohoslužieb rokovanie konventu prebiehalo v spoločenskom dome CULTUS. Predsedníctva cirkevných zborov (v našom prí-

pade Roman Porubän, zborový farár a Ernest Chritz, zborový dozorca) a delegáti na seniorátny konvent (z nášho cirkevného zboru Mikuláš Lipták a Mária Kitová) dostali pred rokovaním konventu Správu o živote Tatranského seniorátu za rok 2011. Táto správa sa na konvente nečítala. Rokovanie konventu sa začalo diskusiou k správe.

4. apríla 2012 sme sa rozlúčili s Valériou Detersovou r. Bretzovou, ktorá sa narodila 3. septembra 1925 v Spišskej Belej ako tretie dieťa z piatich rodičom Samuelovi Bretzovi a Eme rodenej Frank. Základné vzdelanie získala v Spišskej Belej a stredoškolské v Kežmarku. Po skončení školy sa zamestnala ako úradníčka v tabakovej továrni v Spišskej Belej. Po druhej svetovej vojne prežila ako Nemka ťažké časy: Najprv bola evakuovaná do Sudent a odtiaľ do pracovného tábo-

VALÉRIA DETERSOVÁ A BRAT FARÁR PORUBÄN PRI 80. NARODENINÁCH

ra v Novákoch. Keď sa vrátila, našla rodičovský dom už skonfiškovaný. 9. mája 1949 sa vydala za Alojza Detersa, s ktorým prežila v spoločnej domácnosti 40 rokov. Toto manželstvo bolo bezdetné. Od roku 1955 až do odchodu na starobný dôchodok v roku 1985 pracovala v miestnom Múzeu ako sprievodkyňa. Táto práca ju naplňovala a dávala jej rôzne príležitosti k rozvíjaniu svojho historického obzoru, ktorý s láskou odovzdávala turistom. V kolektíve bola obľúbená a pri každej príležitosti sme čakali, kedy „frauka“, ako sme ju familiárne volali, prinesie svoje škvarkové pagáče. Po roku 1989 a zapájala do činnosti miestneho karpatského spolku, kde spravovala knižnicu. Nedá sa nespomenúť ani jej aktívna činnosť v miestnom spevokole Cirkevného zboru. Poslednýkrát spievala na inštalácii zborového farára Romana Porubána 2. sep-

tembra 2001, kde jej prišlo nevoľno. Ako farár si rád spomínam na chvíle pri prekladoch rôznych starých listín, kde mi s veľkým zánietením čítala písaný švabach, aby som dokázal poskladať časť histórie cirkevného zboru. Postupne do jej života prichádzali rôzne zdravotné problémy, z ktorých sa vždy nejako dostala. Až posledná mozgová príhoda spôsobila, že 1. apríla 2012 ju Pán Boh povolal na večnosť. Zosnulá sa tak dožila 86 rokov, 6 mesiacov a 29 dní.

15. apríla 2012 sme sa na 1. nedeľu po Veľkej noci popoludní o 15⁰⁰ h zhromaždili v auditóriu lýcea, kde sme sa stretli s bratom farárom Viktorom Sabom, manželom našej rodáčky Marcely r. Kupskej, ktorý 6 mesiacov pôsobil na misiách v Afganistane. Prostredníctvom videoprezentácie sme sa mohli oboznámiť so službou vojenského farára, ktorý bol priamo v ostrej paľbe nepriateľských

POSLEDNÁ ROZLÚČKA S VALÉRIOU DETERSOVOU

síl spojených s teroristickou organizáciou Al-Kájda.

Afganistan je islamský štát, v ktorom žije 84% sunnitských moslimov, 15% šiitských moslimov a 1% patrí iným náboženstvám. V tom jednom percente by sa mala ukrývať aj hrstka kresťanov – asi okolo 10 000. Keď sa Taliban dostal k moci, vodca Mullah Omar nariadil zničiť tých pár kresťanských kostolov, kresťanov lynčovať a pozabíjať, prípadne vyhostiť z krajiny ako cudzincov, ktorí vyznávajú vieru v Ježiša Krista.

Počas prednášky sme sa dozvedeli rôzne zaujímavosti. Podnebie v tejto krajine je pestré. Od 60°C až do -30°C na horách. To znamená, že človek v tejto krajine môže zažiť 90°C teplotný rozdiel. Hospodárstvo krajiny je v dôsledku vojen a konfliktov veľmi slabé. I keď je krajina bohatá na nerastné suroviny, obyvateľstvo sa venuje prevažne poľnohos-

podárskej činnosti. Podľa moslimského kalendára je rok 1391, no tento rok ako keby skutočne aj odzrkadľoval život miestnych ľudí. V krajine sa pestuje veľmi veľa ópia a hašišu. Aj keď sa dari tieto drogy vyvážať legálne, ilegálny vývoz je v omnoho väčšom rozkve. V Afganistane chýbajú diaľnice, semaforey a kruhové objazdy. Sú tu dva úseky železníc. Jeden úsek je dlhý 9km a druhý 15km. Ľudia v tejto krajine sú zotročení islamským náboženským fundamentalizmom.

Čo robí evanjelický farár v Afganistane? Pomáha, povzbudzuje, oslovuje, rozpráva sa s vojakmi, ktorí tu slúžia v nehostinných podmienkach – nevediac, či sa ešte vrátia domov alebo nie. No a v nedeľu tu majú bohoslužby ako ich máme aj my. Možno nie také honosné za doprovodu organu, ale o to srdečnejšie a vďačnejšie, uvedomujúc si, ako každý deň je pre nich darom Božej milosti. Duchovná

VIKTOR SABO - EVANJELICKÝ FARÁR AKO VOJAK V AFGANISTANE

služba v takomto prostredí je sprevádzajúcou službou. Služba farára v Afganistane je: byť jeden z nich, priateľ, radca, modlitebník, poslucháč. Služba farára v Afganistane je asi o tom, čo krásne napísal apoštol Pavel: **„Lebo hoci aj slobodný od všetkých, dal som sa do služby všetkým, aby som čím viacerých získal. Židom som bol Žid, aby som Židov získal; tým, čo sú pod zákonom, (bol som aj ja) akoby pod zákonom, hoci nie som pod zákonom, aby som získal tých, čo sú pod zákonom; tým, čo sú bez zákona, (bol som) akoby bez zákona, hoci nie som bez zákona Božieho, keďže som pod zákonom Kristovým, aby som získal tých, čo sú bez zákona; slabým bol som slabý, aby som slabých získal; všetkým bol som všetko, aby som aspoň niektorých priviedol ku spaseniu. A to všetko robím pre evan-**

gelium, aby som bol jeho spoluúčastníkom“ (1K 9,19-23).

24. apríla 2012 sme sa v Novom chráme Božom rozlúčili s Ruženou Baráthovou r. Slobodovou, ktorá sa narodila 8. januára 1917 v Trenčíne rodičom Štefanovi Slobodovi a Jolane r. Rieszovej. V rodičovskom dome vyrastala po boku mladšej sestry Eleonóry. Najstaršieho brata Ladislava nepoznala, pretože zomrel ešte pred jej narodením. V Trenčíne absolvovala 4 ročníky ľudovej školy a 8 ročníkov reálneho gymnázia. Filozofickú fakultu UK absolvovala v Bratislave – v odbore latinský a slovenský jazyk. Po skončení štúdií nastúpila učiteľskú dráhu na Štátnom dievčenskom gymnázium v Banskej Bystrici. O rok na to ju preložili na štátne gymnázium v Kežmarku. V roku 1943 sa vydala za Jozefa Barátha. Pán Boh im v tomto manželstve požehnal dcérou Eleonórou. V tom ča-

POZORNÍ POSLUCHÁČI ZAUJÍMAVÝCH PRÍBEHOV Z AFGANISTANU

se do Kežmarku priviedla svojich rodičov a sestru, ktorá tiež začala učiť na tunajšom gymnáziu slovenský a nemecký jazyk. V rokoch 1950 – 1960 učila na Pedagogickej škole, kde pripravovala žiakov na ich budúce učiteľské povolanie. V roku 1958 bola prepustená z verejného školstva pre svoju vieru v Boha a pre to, že dala konfirmovať svoju dcéru Noru. Napokon až do odchodu do dôchodku pôsobila na jedenásťročnej škole. Jej mimoškolský život bol veľmi bohatý. Viedla literárny a bábkarsky krúžok, bola tajomníčkou miestnej Matice slovenskej, spoluzakladateľkou Literárneho Kežmarku. Pracovala ako ľudový hygienik, tajomníčka ČSČK v Kežmarku, pre učiteľov kežmarského okresu bola predsedníčkou predmetovej komisie pre slovenský jazyk. V našom cirkevnom zbore pracovala ako presbyterka, pokladníčka, okrem toho písala kroniku a viedla kartoté-

ku členov cirkevného zboru. Dlhé roky viedla miestny spevácky zbor. Roky pribúdali a my sme sa všetci tešili z jej vitálneho života, v ktorom si pamätala, kto s kým a v ktorej lavici sedel. Neraz sme jej v dobrom závide-
li, že napriek tak vysokému veku má až obdivuhodnú pamäť. Ale tak ako apoštol Pavel hovorí: **„Tiahne ma to z oboch strán: túžim už umrieť a byť s Kristom, a to by bolo iste omnoho lepšie, ale pre vás je potrebné, aby som zostal v tele. O tom som pevne presvedčený a viem, že zostanem a vytrvám so všetkými vami pre váš prospech a pre radosť viery.“** Aj keď po smrti svojej sestry ju to tiahlo z oboch strán, Pán Boh jej daroval ešte desať rokov, a tak ju povolal na večnosť 20. apríla 2012.

25. apríla 2012 sa v našom cirkevnom zbore uskutočnilo seniorátne kolo XI. ročníka Biblickej olympi-

RUŽENA BARÁTHOVÁ PRI 90. NARODENINÁCH

ády. Deti z jednotlivých cirkevných zborov sa stretli v zborovej miestnosti, kde ich privítala sestra farárka Ľubica Sobanská z Cirkevného zboru ECAV na Slovensku Slovenská Ves. Účastníkov olympiády pozdravil aj senior Tatranského seniorátu Roman Porubän a poprial im veľa Božej múdrosti pri vypracovávaní písomných zadaní jednotlivých testov. Po krátkej pobožnosti sa deti rozdelili na tri skupiny. Po vypracovaní testov si išli prezrieť priestory Kežmarského hradu. Za ten čas sestry farárky a bratia farári opravili testy. Keď sa deti vrátili, zasadli za stôl a občerstvili sa tradičnou pizvou. Po vyhlásení výsledkov víťazi postúpili na Celoslovenské kolo, ktoré sa konalo v Liptovskom Mikuláši. V prvej kategórii tretie miesto za náš seniorát získal Ján Findra.

11. mája 2012 v drevenom artikulárnom kostole sa nám predsta-

vila vokálna accapela skupina Close Harmony Friends. Je to známa a úspešná slovenská formácia, ktorá si na svoj koncert pozvala dánsku mužskú accapela skupinu BA-SIX. Nápadité aranžmány a krásna farebnosť jednotlivých hlasov človeka šokovali a až privádzali do úžasu, čo dokáže vytvoriť ľudský hlas. Aby sa poslucháč presvedčil, že títo páni dokážu nádherne zaspievať rôzne piesne aj bez pomoci ozvučenia, tak na chvíľu využili akustiku dreveného kostola a časť piesne zaspievali bez pomoci akejkoľvek techniky.

20. mája 2012 v nedeľu po Vstupení sa v našom cirkevnom zbore uskutočnila slávnosť konfirmácie. Tohto roku nebola v kežmarskom kostole, ale v Ľubici, pretože polovica z ôsmich konfirmandov boli Ľubičania. V tejto filii konfirmandi opäť po 10 rokoch potvrdzovali svoju kresťanskú zmluvu a priznávali sa vo vie-

ÚČASTNÍCI BIBLICKEJ OLYMPIÁDY

re k Trojjedinému Pánu Bohu: Otcu, Synu i Duchu svätému. V rámci slávnosti prebehla aj skúška konfirmandov. V príhovore na text zo Žalmu 52,3b: „**Milosť Božia trvá každý deň.**“ brat farár poukázal, že každý deň človek dostáva Božiu milosť a to pre nás znamená, aby sme boli v tomto svete každý deň ľuďmi stvorenými na obraz Boží, ktorý chce Pán Boh v nás každý deň zdokonaľovať. Potom aj my na konci svojho života vyznáme spolu s apoštolom Pavlom, že Božia milosť nebola pri nás daromná (1K 15,10).

Brat farár kládol konfirmandom na srdce, ako je dôležité každý deň stretnúť človeka, pri ktorom nie je daromná Božia milosť. Taký človek je darom od Boha pre druhých ľudí. Taký človek stojí na princípoch Kristovho evanjelia a nedá sa pomýliť vplyvom dnešného sveta. Preto vyzýval konfirmandov, aby dovolili Du-

chu svätému viesť ich po ceste spravodlivosti až do toho cieľa, ktorý Pán Boh smrťou svojho Syna Ježiša Krista pripravil pre nás v nebesiach. Ak dovoľia tomuto svetu, aby ich okresával, aby tento svet v nich vytváral obraz človeka, tak to bude veľmi deformovaný obraz. Keď človek v sebe stratí obraz Boží, tak jeho život podlieha rôznym vplyvom. Niekedy si to ani neuvedomujeme. Hriech spôsobuje v našom živote, aby sme obraz Boží strácali, ale Božia milosť nám ponúka odpustenie – ak svoje hriechy v pokore pred Bohom vyznáme. Vtedy sa opäť stávame človekom. Milosť Božia z nás robí ľudí, ktorých sa oplatí stretnúť a ktorí sú darom či požehnaním pre druhých.

Po príhovore brata farára zaznela ku konfirmandom báseň od Jána Kostru: Každý deň stretnúť človeka, to stačí, ktorú predniesol Ján Bachleda. K tomuto pozdravu sa pripojil aj zbo-

ŠTASTNÍ KONFIRMANDI Z KEŽMARKU A LUBICE

rový spevokol, zaspievaním piesne: Každý deň, do každej žitia chvíle, novú silu Spasiteľ mi dá. Tak nasledoval slávnostný sľub, vyznanie viery, vyhlásenie konfirmandov za dospelých členov cirkvi a nakoniec osobné konfirmačné požehnanie a prijatie darov Večere Pánovej, ktorú prijímali bo boku svojich najbližších, rodičov, krstných rodičov a starých rodičov. V tomto roku boli konfirmovaní: Matej Pleva, Matúš Tomaškovič, Dárius Božek, Dávid Jendrušák, Erika Žáčiková, Zuzana Kupská, Katarína Kremaská a Martina Tomaškovičová.

Záver bohoslužieb sa niesol v duchu gratulácie. Sestra Regina Sisková sa v tých dňoch dožívala svojho krásneho okrúhleho jubilea 80 rokov. Pri tejto príležitosti ju pozdravil domáci brat farár a poďakoval jej za dlhoročnú službu v cirkevnom zbore, za starostlivosť o ľubický kostol, ale aj za odvahu viery v ťaž-

kých časoch, kedy sa nebála priznať k Pánu Bohu. Ale zároveň pripomenul aj tú skutočnosť, že ako on, tak aj ona, pochádzajú z tej istej dediny – z Liptovskej Kokavy. Takže o to viac ho teší toto jubileum, pretože môže pozdraviť svoju rodáčku.

26. mája 2012 sa uskutočnil koncert Lucie Bílej v Drevenom artikulárnom kostole. Čo sa objavilo na webovej stránke Lucie Bílej o tomto koncerte? „Dřevěný artikulární kostel v Kežmaroku obdivoval celý tým zpěvačky, mimo jiné i pro jeho mimořádnou barevnost. S příchodem Lucie Bílé se kostel rozzářil naplno! To už nešlo jen o přidanou hodnotu bílé barvy, ale přímo světla Božího.“ Z tohto koncertu si môžete pozrieť aj video na tomto linku: <http://www.luciebila.com/koncerty-ve-fotografii/0/1755/recital-v-kezmarku/>

Vystúpenie Lucie Bílej, ktorá sama počas koncertu obdivovala priestor

BLAHOŽELNIE SESTRE REGINE SISKOVEJ KU JEJ 80. NARODENINÁM

Dreveného artikulárneho kostola, bolo nádherné. V závere zaspievala aj pieseň Desatero, ktorú naspievala na známu melódiu od Leonarda Cohena: Hallelujah. Text tejto piesne praktickým spôsobom vyjadroval múdrosť tohto Božieho zákona.

9. júna 2012 cirkevný zbor zorganizoval výlet pre deti s rodičmi do Bojníc. Boli sme radi, že tohto roku o tento výlet bol zo strany mladých rodín veľký záujem a môžeme povedať, že sme tak spolu prežili požehnaný čas. Nálada v autobuse bola príjemná, pretože deti s radosťou spievali piesne, ktoré sa naučili na nedeľnej besiedke, alebo ich poznali z CD Bláznivý anjel od Ďateľiniek, detského speváckeho súboru z Cirkevného zboru ECAV na Slovensku Dudince.

Keďže počasie v tento deň nebolo pre nás až také priaznivé a zmráľalo sa nad nami, tak po príchode

do Bojníc sme si najprv pozreli zoológickú záhradu, ktorá na Slovensku patrí k najkrajším. Aké sú zaujímavosti tejto? Medzi najvzácnejšie druhy zvierat patrí Mačiak Rolowayov (*Cercopithecus roloway*). Vo svete sa nachádzajú len v 10 ZOO. Počet v prírode nie je známy, ale odhaduje sa len na niekoľko sto kusov. Patrí medzi 25 kriticky najohrozenejších primátov sveta! Ďalej sme mohli vidieť Bonga horského (*Boocercus euryceros isaaci*) v prírode prežíva asi len okolo 50 voľne žijúcich jedincov tohto poddruhu antilopy bongo. Niektorých zaujal Takin zlatý (*Budorcas taxicolor bedfordi*). Hoci v čínskych ZOO je častejší, vo svetových je mimo dvoch japonských len v 4 v Európe. No a samozrejme nechýbali ani medvede, ktoré na Slovensku už pomaly bežne stretneme nielen v ZOO, ale aj v lese pri zbieraní húb.

RODIČIA S DEŤMI PRED VSTUPOM DO BOJNICKÉHO ZÁMKU

Po prehliadke ZOO sme absolvovali prehliadku Bojnického zámku, ktorý patrí k najromantickejším a najnavštevovanejším kultúrnym pamiatkam na Slovensku. Prvá písomná zmienka o bojnickom hrade je z roku 1113 v listine zoborského opátstva. Pôvodne bol hrad drevený, ale postupom storočí dostával až súčasnú francúzsku podobu romantických zámkov. Najznámejšie šľachtické rody, ktoré sídlili na zámku, boli Thurzovci a Pálfiovci. V roku 1939 zámok a pozemky k nemu patriace kúpila firma Baťa. Po vojne, na základe Benešových dekrétov pripadol jej majetok štátu. Od roku 1950 je v zámku definitívne umiestnené múzeum, ktoré je dnes súčasťou Slovenského národného múzea. V zámku sme mali možnosť vidieť obrazáreň, zlatú sálu, vzácny bojnický oltár. Prechádzali sme rôznymi nádvoriami do rytierskeho sálu, Huňadyho siene, hrob-

ky grófa Pálfiho a jaskyne. Zázitok to bol skutočne prekrásny. Cestou domov nás zastihol obávaný dážď, ale to už sme sedeli v autobuse.

14. júna 2012 – XLVII. ročník Literárneho Kežmarku pod záštitou ministra školstva SR Dušana Čaploviča. Tohtoročný Literárny Kežmarok bol venovaný 200. výročiu narodenia Sama Chalupku, ktorý študoval na kežmarskom lýceu, ale rovnako aj Jonášovi Záborskému a Danielovi Gabrielovi Lichardovi, ktorí rovnako drali lavice kežmarského lýcea. Vyhodnotenie tejto najstaršej literárnej súťaže na Slovensku sa uskutočnilo v auditoriu lýcea. V rámci vyhodnotenia boli prezentované aj najlepšie práce žiakmi Základnej umeleckej školy Antona Cígera v Kežmarku – dramatický odbor. Do súťaže prišlo celkom 842 prác od 421 autorov. Z toho: 603 prác od 336 žiakov základných škôl, 218 prác od 73 študen-

JEDNA Z PREKRÁSNYCH KOMNÁT BOJNICKÉHO ZÁMKU

tov stredných škôl, 21 prác od 12 autorov zo zahraničia.

16. júna 2012 sme sa zúčastnili DikyFestu v Gerlachove. Bol to už III. ročník vystúpenia kresťanských kapiel. Na prvom oficiálnom DikyFeste v roku 2010 vystúpili 4 slovenské a jedna česká skupina. V roku 2011 bolo hudby o niečo viac, koncertovalo 7 kapiel. A tohto roku to bolo ešte o čosi viacej – 10 kapiel. Počas celého festivalu prebiehala aj prezentácia misijnej služby Zuzany Kovalčíkovej, ktorá pôsobí v africkej Zambii. Účastníci festivalu mohli podporiť túto službu zakúpením si nejakej malej pozornosti – napríklad medovníčka.

21. júna 2012 sa uskutočnil v Drevenom artikulárnom kostole zaujímavý koncert žiakov Musikschule z nemeckého partnerského mesta Weilburg a zároveň i z partnerskej hudobnej školy. Dychové zoskupenie žiakov v klavírnom doprovode riadite-

ľa školy Dr. Martina Krähe prezentovalo známe filmové melódie, ktoré sa stali svetovými hitmi. Táto nemecká partnerská škola prišla pozdraviť Základnú umeleckú školu Antona Cígera a jej riaditeľa Jána Levockého pri okrúhlom jubileu školy 60 rokov. Slávnostná akadémia sa konala 22. júna. Začala sa prednáškami na umeleckej škole – bývalej nemeckej evanjelickej fare. V úvode prítomných pozdravil aj brat farár Roman Porubän. Vo svojom príhovore zdôraznil, že pri zakladaní tejto školy mala veľký význam práve evanjelická cirkev a miestny cirkevný zbor.

„Ako k tomu došlo, že pred 60 rokmi vznikla takáto inštitúcia? Z pozície farára alebo teológa by som povedal, že niekto mal určité povolanie alebo vnuknutie založiť takúto inštitúciu. Ak by som to mal vyjadriť biblickou rečou, tak by som povedal, že to bolo povolanie do služby, kde

zaznelo jasné: „**Vstaň a chod!**“ Tak to zaznievalo aj starozmluvným prorokom. To Božie: „**Vstaň a chod!**“ znamená: urob niečo, zmeň niečo, pohni vecami, pretože i skrze teba sa niečo môže zmeniť v tomto meste, môžeš ovplyvniť budúcnosť. Niečo podobné sa mohlo stať aj Dr. Alfonzovi Nitschovi, ktorý bol jednou z popredných evanjelických osobností, ale zároveň významnou osobnosťou nemeckého hudobného života. Jemu zaznelo priam to prorocké: Vstaň a chod, urob niečo, aby sa hudobný život v Kežmarku dostal na inú úroveň, Vstaň a chod, aby hudba v tomto meste pulzovala. A tak Alfonz Nitsch vypracoval návrh na zriadenie hudobnej školy, ktorá najprv sídlila v dnešnej Hotelovej akadémii v budove bývalej evanjelickej dievčenskej meštianskej školy, ktorá je dodnes majetkom Evanjelickej cirkvi.

Nechcem ísť do ďalšej histórie hudobnej školy, s ktorou je neodmysliteľne spojená evanjelická cirkev. Chcem sa však dnešnej jubilantke, jej riaditeľovi a celému pedagogickému zboru poďakovať, že pokračujú v šlapajach svojich predkov. Chcem sa poďakovať všetkým, ktorí rovnako ako Alfonz Nitsch počuli vo svojom vnútri: „Vstaň a chod!“ Rob niečo.

Prajem Vám, aby ste boli naďalej nositeľmi hudobného života tohto mesta. Prajem vám, aby od vás vychádzali žiaci, ktorí budú hudbu vnímať nielen ako jeden z komunikačných a výrazových prostriedkov, ale aj ako jeden z úžasných darov, ktoré dostalo ľudstvo od Boha. Veď hudba je ten nástroj, ktorý preniká do duše a ducha človeka a čo nedokáže urobiť slová a činy, to neraz urobí hudba. Prajem vám, aby aj vo vás neustále znelo to prorocké a priam

VÍKEND PLNÝ KREŠŤANSKEJ HUDBY

DYCHOVÉ ZOSKUPENIE ŽIAKOV Z MUSIKSCHULE Z WEILBURGU

božské: Vstaň a choď. Rob niečo, prinášaj pre toto mesto jeden z kultúrnym rozmerom, o ktorom môžeme povedať, že je akousi čerešničkou na torte. Áno, bez osobnej angažovanosti, bez aktívneho pôsobenia, bez vykročenia k druhým – to znamená k deťom, ktoré sú vám zverené, k ľuďom ako poslucháčom, hudba zostáva kdesi v ústraní, ako spiaca bábika. A tak nech hudba je aj pre vás nielen zamestnaním, ale celoživotným povoláním. Nech ona je jasne čitateľnou rečou pre toto mesto, zrozumiteľným jazykom všade tam, kde už zrozumiteľnosť častokrát neočakávame.“

22. júna 2012 cirkevný zbor navštívil švajčiarsky veľvyslanec Christian Fotsch. Zaujímal sa o kul-

túrne a historické dedičstvo, ktoré je v správe nášho zboru. Počas svojej návštevy si prezrel Drevený artikulárny kostol, kde obdivoval zručnosť starých majstrov, ktorí dokázali postaviť takýto skvost v ťažkých dobách protireformácie. Potom sa presunul do lyceálnej knižnice, kde sa oboznámil s jej vznikom, históriu ale i súčasnými problémami, s ktorými sa musí cirkevný zbor stále pasať, keďže knižnica nie je zaradená do systému historických knižníc, na ktorých chod štát pravidelne prispieva. Na záver svojej návštevy si prezrel aj nový evanjelický kostol a poprial cirkevnému zboru veľa zdaru pri realizácii svojich plánov do budúcnosti.

zostavil Roman Porubän

Zborový list: občasník Cirkevného zboru ECAV na Slovensku Kežmarok

Zodpovedný redaktor: Roman Porubän, zborový farár v Kežmarku

Jazyková úprava: Nora Baráthová, Oľga Kormanová, Mikuláš Lipták, Katarína Slavíčková

Adresa: Ev. a.v. farský úrad, Hviezdoslavova 18, 060 01 Kežmarok; tel. 052 / 452 22 42

web: www.ecavkk.sk; **e-mail:** ecavkk@gmail.sk

Pre vnútornú potrebu Cirkevného zboru ECAV na Slovensku Kežmarok spracoval **MAJRO**

•-----• Podhorany •-----•

Zbor prijal reformačné učenie v roku 1599 pôsobením farára Jána Fulgencia. Podhorany patrili od roku 1614 do Spišskej superintendencie a neskôr do spišského Podkarpatského seniorátu. V roku 1806 si evanjelici postavili za obcou drevený kostol. Rodáci vracajúci sa z južného Manchestru (USA) sa rozhodli v roku 1919 vystavať nový kostol. Po zbierkach v okolitých obciach sa s výstavbou začalo v roku 1924 na mieste, kde pôvodne stál hostinec. Kostol bol posvätený v roku 1926 na Svätodušné sviatky biskupom Pavlom Čobrdom. Jeho pôdorys je v tvare kríža a architektonicky predstavuje neogotiku. Organ pochádza z dielne Schlag&Söhne Schweidnitz s opusovým číslom 228 a ôsmimi registrami. Oltárny obraz predstavuje Ježiša Krista s emauzskými učeníkmi.

